

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Löytääkö nuori palveluja?

Palveluohjausoppitunteja kouluun

Kirsi Hypén

Humanistinen Ammattikorkeakoulu

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma AIK (210 op)

toukokuu / 2017

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Kirsi Hypén	Sivumäärä 68 ja 10 liitesivua
Työn nimi Löytääkö nuori palveluja? Palveluohjausoppitunteja kouluun	
Ohjaava(t) opettaja(t) Heli Eischer	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Koulumestarin koulu, Espoon kaupunki, Pirjo Tornberg	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tavoitteena on auttaa nuoria hyödyntämään heille tarkoitettuja yhteiskunnan palveluja. Tämä tapahtuu kehittämällä koulun palveluohjausta. Antamalla palveluohjausta peruskoulussa vahvistetaan nuorten itsenäistä selviytymistä ja kansalaistaitoja sekä ehkäistään syrjäytymistä. Riittävän varhainen palveluista tiedottaminen ja opastaminen niiden käytössä antaa nuorille valmiuksia tulevaisuuden haasteisiin.</p> <p>Nuorten arkielämän taitojen puutteellisuuteen ja syrjäytymiseen on kiinnitetty huomiota erityisesti kouluissa ja mediassa. Kansalaistaitojen vahvistaminen on ensiarvoisen tärkeää nuorten hyvinvoinnille ja elämässä selviytymiselle. Yhteiskuntamme palvelujärjestelmän pirstaleisuus vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista, eikä nuori useinkaan tiedä, mistä lähtisi apua hakemaan ja kuinka toimia asioidensa hoitamiseksi. Nuoret tarvitsevat henkilökohtaista kohtaamista ja neuvontaa sekä kokonaisvaltaista elämäntilanteensa ja tarpeidensa huomioimista. Palveluiden tulisi olla helposti saavutettavia ja toimia luotettavasti yhden luukun periaatteella.</p> <p>Kehittämistyön tilaajana on Espoossa toimiva Koulumestarin koulu. Kohderyhmänä on tämän alakoulun 6. luokan oppilaat vuonna 2016. Selvitin nuorten palvelujen saatavuutta ja suunnittelin koululle palveluohjausopetuksen. Kehittämistyön menetelminä ovat Webropol-kyselyt ja palveluohjausoppitunnit sisältäen ryhmätehtävän. Nuoret osallistuivat mielenkiinnolla kyselyyn ja palveluohjausopetukseen. He ymmärsivät asian tärkeyden ja ottivat mielellään vastaan tietoja nuorten palveluista. Moni nuori tarvitsee tukea eikä opettajilla ole ollut riittäviä keinoja heidän auttamisekseen.</p> <p>Palveluohjausopetuksen kautta nuoret saivat tietoa muun muassa nuorisotyöstä, sosiaali- ja terveysalan palveluista, järjestöistä, nuorten palvelukeskuksista ja neuvonnasta. He saivat soveltaa oppimaansa kuvitteellisten ongelmatilanteiden selvittämisessä ryhmätyössä. Näin he saivat kehittää omia valmiuksiaan toimia elämän erilaisissa haasteissa. Kehittämistyön kautta saatua tietoa nuorten tarpeista ja palveluiden saatavuudesta on välitetty koulun opettajille ja oppilashuollon työntekijöille. Opettajat saivat käyttöönsä myös nettilinkejä nuorten palveluista ja siten lisää välineitä oppilaiden tukemiseen.</p> <p>Yhteistyö koulun henkilökunnan ja oppilaiden kanssa on ollut oikein hyvää ja innostavaa. Koulumestarin koulu haluaa järjestää jatkossakin palveluohjausta tuleville 6. luokan oppilaille ja välittää tietoa myös heidän vanhemmilleen. Palveluohjausopetusta kehitetään edelleen ja pyritään jalkauttamaan myös muihin kouluihin.</p>	
Asiasanat Palveluohjaus, nuoruus, kansalaistaito, nuorisotyö, nuorisopalvelut, koulu, oppilashuolto.	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Kirsi Hypén	Number of Pages 68 / 10 enclosures
Title Do young people find services? Service guidance lessons for the school	
Supervisor(s) Heli Eischer	
Subscriber and/or Mentor Koulumestari School, Espoo City, Principal Pirjo Tornberg	
Abstract <p>The purpose of this thesis is to help young people to use the youth services in our society. This is done by developing service guidance at school. Providing service guidance in primary school strengthens young people's self-reliance and civic skills and prevents exclusion. Informing about services early enough and guiding in their use gives young people the ability to face the challenges of the future.</p> <p>Especially school and media have payed attention to the lack of everyday skills among young people and exclusion of many young. Strengthening civic skills is very important for well-being of the young people and succeeding in life. The service system of our society is very fragmented which makes it difficult to undestand the overall picture. That is why young does not always know, where to look for support and how to take care of all things in life. Young people need a personal encounter and con-seling. Their whole life situation and needs have to been taken in to consideration. Services should be easily accessible and reliably operated according to the one-stop principle.</p> <p>Subscriber of the thesis is Koulumestari school in Espoo. Target group is the 6. class pupils of this elementary school at year 2016. I studied the availability of youth services. Then I planned a youth service guidance teach method for school. The development methods are Wepropol-survey and les-sions for youth service guidance including group work. Young people participated with interest the research and service guidance. They understood the importace of the matter and wanted to hear about youth services. Many young need support but teachers do not have enough resources to support them.</p> <p>Through service guidance young people get information for instance about youth work, social and health services, organizations, youth service centers and counseling. The pupils applied what they had learned by solving imaginary problems, working in groups. In that way they developed the capacity to act in different challenges of life.</p> <p>Information obtained through development work about the needs of the young people and the availa-bility of youth services has been delivered to teachers and pupil care workers at the school. The teach-ers provided also web links about youth services and thus more resources to support pupils.</p> <p>Co-operation with the staff of the school and pupils has been very good and inspiring. Koulumestari school wants to continue to provide service guidance for future class 6 students and also to provide information to their parents. Service guidance education is further developed and aims to be imple-mented also in other schools.</p>	
Keywords case management, youth, civics, youth services, school, pupil care	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN PALVELUIDEN TILANNE	8
2.1 Nuoruus ja kansalaistaidot	8
2.2 Valtakunnalliset suositukset	9
2.3 Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret	13
2.4 Palveluohjaus – sirpaleista kokonaiseksi	13
2.5 Opintielle vai ulkopuolella – mistä palvelut?	17
2.6 Uudistuksia ja uudistuksen tarpeita	19
2.6.1 Kokonaisvaltainen nuorisopalvelukeskus	19
2.6.2 Netin käyttö ja sosiaalinen media palveluohjauksessa	19
2.6.3 Nuorisotyötä koulussa	21
2.6.4 Nuorisotakuun mahdollisuudet	25
3 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT JA TIEDONKERUU	27
3.1 Kohderyhmä	28
3.2 Kehittämiskysymykset, aineisto ja menetelmät	28
4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	30
4.1. Kyselyn tulokset	32
4.1.1 Nuorten elämäntilanne	32
4.1.2 Palvelujen löytäminen	36
4.1.3 Miten koulu voisi tukea nuoria palvelujen käytössä?	42
4.2. Palveluohjausoppitunti	43
4.3. Toiminnallinen harjoitus / case -ryhmätehtävä	47
4.4. Pohdintaa nuorten palvelujen saatavuudesta	52
5 KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS	53
5.1 Tietoja nuorille palveluista ja opastusta käyttöön	54
5.2 Tietoja koululle ja muille nuorten kanssa työskenteleville	55
5.4 Arviointi ja luotettavuus	57
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	59
6.1 Jalkauttaminen	62
6.2 Loppupäätelmä	64
LÄHTEET	66
LIITTEET	68

1 JOHDANTO

Nuorten elämässä on usein monenlaisia kysymyksiä ja ongelmia, joihin nuoren voi olla vaikea itse löytää ratkaisua tai apua. Nämä asiat voivat liittyä esimerkiksi kotielämään, ystäväpiiriin, terveyteen, kouluun, talouteen, työhön, asumiseen ja niin edelleen. Useat nuoret tarvitsevat tukea ja neuvoa löytääkseen oman polkunsaa myös opintojen jälkeen. Mielessäni heräsi kysymys, löytävätkö nuoret tarvitsemansa avun. Media toistaa jatkuvaa sanomaa nuorten pahoinvoinnista, työttömyydestä ja ns. uusavuttomuudesta. Pohdin, miten nuoret voitaisiin tavoittaa ajoissa parhaalla mahdollisella tavalla ja näin tukea heidän selviytymistään. Peruskoulu tavoittaa kaikki lapset ja nuoret heidän kasvuvuosinaan, jolloin kansalaistaitojen ja elämönhallinnan perustuksia luodaan. Koulun jälkeen nuoret tulevat tarvitsemaan monia taitoja löytääkseen tiensä suomalaisessa yhteiskunnassa, jonka palvelu- ja viranomaisverkosto on sangen moniulotteinen. Luomalla yhteyksiä koulujen ja palvelujen välille, tiedottamalla nuoria ja auttamalla heitä löytämään palveluja voimme tukea heidän itsenäistymistään. Samalla voimme vahvistaa heidän itsetuntoaan ja selviytymistään arjessa, elämän taitekohdissa ja mahdollisissa kriiseissä.

Useimmat nuoret osaavat hakea netistä esimerkiksi jalkapallokerhon tai uimahallin. Entä jos nuorella on vaikeuksia löytää ratkaisuja elämänsä kysymyksiin ja ongelmiin? Löytääkö hän itse yhteiskunnan ja vapaaehtoisjärjestöjen tarjoamia nuorten palveluja vai tuleeko joku tarjoamaan niitä hänelle? Mistä hän saa tietoa paikkakuntansa nuorten palveluista ja osaako hän hakeutua niihin? Olisi tärkeää, että nuorten palveluita tarjoavat tahot tiedottaisivat riittävästi mahdollisuuksistaan nuorille ja heidän lähipiirilleen. Perheenäidinkin on hyvä tietää, mitä palveluja nuorille on olemassa. Nuorten parissa työskentelevien on tiedettävä, millä tavoin kannattaa informoida nuoria, jotta he löytäisivät palvelut. Vaikka nuoret ovat näppäriä surffailemaan netissä ja pelaamaan tietokonepelejä, se ei kerro kuitenkaan medialukutaidosta palvelujen etsinnässä.

Pidän tärkeänä nuorten oman osaamisen lisäämistä niin, että he kykenevät oma-aloitteisesti hakemaan tarpeensa mukaan neuvoja ja tukea, yleisiä nuorten palveluja, harrastuksista aina kriisiapuun asti. Olen havainnut omassa lähipiirissä ja vapaaehtoistyön parissa, että varsinkin 12-13 vuoden iästä lähtien nuoret alkavat nopeasti itsenäistyä ja kehittyä elämässään eteenpäin. Edessä on siirtyminen yläasteelle ja itsenäistymisen myötä elämän monet kysymykset nousevat pintaan. Peruskouluaan päättävillä on ”koko maailma avoinna edessään” monine haasteineen ja mahdollisuuksineen. Jos nuorilla on perustietoa siitä, mistä neuvoja ja apua voi saada elämän eri vaiheissa ja valinnoissa, heidän elämönhallintansa vahvistuu, oman tien löytäminen helpottuu ja heille kehittyä keinoja toimia myös mahdollisissa elämän kriiseissä.

Selvitin, onko olemassa olevia tutkimuksia nuorten palveluohjaukseen liittyen ja kuinka aiheellista on tutkia aluetta. Erilaista nuorisotyötä ja koulua koskevia opinnäytetöitä ja muuta alan kirjallisuutta löytyi runsaastikin. Niiden pohjalta ilmeni huolta nuorten osallisuuden ja kansalaistaitojen tukemisesta. Tämä vahvisti ajatustani siitä, että nuoria tulisi tukea löytämään heille tarkoitettuja palveluja ja käyttämään niitä. Opinnäytetyön kehitystavoitteena korostui tarve käytännön keinojen etsimiseen nuorten palveluohjauksen toteuttamiseksi tiedottaen, neuvoen ja rohkaisten, kasvattavasta näkökulmasta ja nuorten osallisuutta tukien. Tämän toteuttamiseen kouluilla ja nuorisotyöntekijöillä on nähdäkseni hyvät mahdollisuudet. Koulumestarin koulun rehtorin kertoman mukaan koulussa sivutaan yhteiskunnan palveluja jonkin verran tietyissä oppiaineissa, kuten yhteiskuntaopissa ja yläasteella terveystiedossa, mutta varsinaista käytännönläheistä ohjausta ja neuvontaa asiasta ei ole ollut.

Halusin selvittää, miten hyvin nuoret tuntevat heille tarkoitettuja palveluja ja onko tarvetta koulussa tapahtuvalle palveluohjaukselle. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää kouluissa tapahtuvaa palveluohjausta eli nuorten opastamista yhteiskunnan palvelujen käyttöön. Välitän tietoa erilaisista palveluista ja niiden saatavuudesta nuorille ja koulun henkilökunnalle. Kohderyhmänä on Espoon Koulumestarin koulun kuudesluokkalaiset nuoret.

Kehittämistehtävään sisältyy laadullinen kysely sekä palveluohjausopetus nuorille tarkoitetuista palveluista, jotta he oppisivat niitä tarpeen tullen käyttämään. Oppitunnin aikana nuorten kanssa keskustellaan ja heitä kuunnellaan pyrkien löytämään heidän tarpeensa ja toiveensa palveluiden suhteen.

Palveluilla tarkoitan tässä yhteydessä yleisesti kaikkia nuorille suunnattuja harrastuksia ja palveluja, tukikeinoja ja neuvontaa, mielenterveys-, kriisi- ja päihde-työtä, sosiaali- ja terveydenhuoltoa ym. yhteiskunnallisia, yksityisiä ja seurakuntien nuorille tarjoamia palveluja. Palveluohjaus tarkoittaa Yleisen suomalaisen sanaston määritelmän mukaan toimintaa, jonka tarkoituksena on tukea erityisen palvelun tarpeessa olevan asiakkaan selviytymistä, koota keskitetysti yhteen tiedot asiakkaalle kuuluvista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja muusta sosiaaliturvasta sekä neuvoa ja ohjata asiakasta palvelujen käytössä.

Olen työskennellyt kahden vuoden aikana espoolaisessa alakoulussa, Koulumestarin koulussa luokanopettajan sijaisuuksissa, joten tuntui luonnolliselta tiedustella rehtorilta, olisiko heillä kiinnostusta tämän kaltaiseen kehittämistehtävään. Rehtori Pirjo Tornberg kertoi, että he ovatkin aloittamassa yhteistyötä kaupungin nuorisotyöntekijän kanssa ja oli kiinnostunut aiheesta. Hänellä heräsi ajatus, voisiko johonkin oppiaineeseen tulevaisuudessa liittää palveluohjausta ja neuvontaa. Tässä ajatuksemme kohtasivat, innostus heräsi molemmin puolin ja rehtori antoi luvan tehdä opinnäytetyötä koulussaan, neuvoen ottamaan yhteyttä opettajiin sopiakseni oppitunneista. Sain koulun puolelta neuvonantajakseni ja yhteyshenkilöksi opettajan, jolle toimitin opinnäytetyön suunnitelman. Hän tarkasti suunnittelemani tutkimusmateriaalit ja sain arvokkaita neuvoja kyselyn toteutukseen ja oppitunteihin liittyen. Koulun henkilökunta on ollut hyvin avoin yhteistyölle ja lämmin innostuneisuus on vallinnut yhteisissä suunnitteluhetkissämme. Koululla oli suunnitteilla yhteistyö kaupungin nuorisotyöntekijän kanssa, joten ajankohta nuorten palvelujen tutkimukselle vaikutti sopivalta. Nuorisotyöntekijä on aloittanut syksyllä 2016 työskentelyn nuorten kanssa pitämällä oppitunteja liittyen nuorten elämään, kasvuun ja kehitykseen.

Nuorten arkielämän taitojen ja yhteiskunnan palvelujen itsenäisen käytön vahvistaminen sekä osallistaminen ehkäisevät nuorten syrjäytymistä. Kun nuori osallistuu omakohtaisesti häntä koskevista asioista päättämiseen sekä asioiden kulkuun ja ottaa vastuun seurauksista, hän saa kokea kuuluvansa yhteisöön ja tuntee oman elämänsä ja toimintansa merkitykselliseksi. (Jelli järjestötietopalvelu 2017.) Tässä kehitystehtävässä nuoret saivat mahdollisuuden kyselytutkimukseen osallistuen esittää mielipiteensä, tarpeensa ja toiveensa nuorten palvelujen suhteen.

2 NUORTEN PALVELUIDEN TILANNE

2.1 Nuoruus ja kansalaistaidot

Nuoruutta määritellään monin eri tavoin. Arkielämässä ajatellaan nuoruuden olevan lapsuuden ja aikuisuuden välillä. Suomen lainsäädännön mukaan nuoria ovat kaikki alle 29 vuotiaat. Evankelisluterilaisen kirkon määrittelemänä nuoria ovat 7-29 vuotiaat henkilöt. 7 – 14 vuotiaat ovat varhaisnuoria, 15 – 18 vuotiaat kuuluvat nuorisotyöpiiriin ja 18 – 29 vuotiaat nuorten aikuisten toiminnan piiriin. (Launonen 2008.)

Nuorten omaa käsitystä nuoruuden ”ikärajoista” on selvitetty vuonna 2013 tehdyssä Nuorten vapaa-aikatutkimuksessa, jonka mukaa nuoruus alkaa noin 10-vuotiaana ja päättyy noin 20-vuotiaana. 7-29 -vuotiaiden haastattelussa ilmeni, että lapsesta nuoreksi ja nuoresta aikuiseksi muuttumisen ajankohdat eivät kytkeydy mihinkään selkeään elämäntilanteeseen liittyvään murrosvaiheeseen. Esimerkiksi lapsuus ei lopu alakoulusta yläkouluun siirryttäessä vaan jo aiemmin eikä toisaalta täysi-ikäiseksi tuleminen vielä tarkoita aikuisuutta. (Myllyniemi & Berg 2013, 14 - 17.) Useimmiten nuoret kokevat kasvavansa nuoresta aikuiseksi noin 20 - 21 vuoden iässä. Tyttöillä muutos nuoruudesta aikuisuuteen tapahtuu nopeammin, mutta vielä 25 - 29-vuotiaista pojista noin joka neljäs kokee itsensä enemmän nuoreksi kuin aikuiseksi. Tutkimuksen mukaan maaseutumaisissa

kunnissa aikuistuminen tapahtuu nuorempana kuin kaupunkiympäristössä. Etenkin pääkaupunkiseudulla nuoruusaika koetaan pidempänä. (Viikari & Hypén 2015, 4-5.)

Nuorten palveluja on tarjolla eri-ikäisille nuorille. Joissain nuorten palveluissa yläikäraja on 29 vuotta, toisissa alempi. Myös alaikärajan määrittäminen on merkittävä raja, jos halutaan tavoittaa tietty kohderyhmä, kuten 16-10 -vuotiaat nuoret. 16 – vuotiaan ja 12 – vuotiaan nuoren tarpeilla on eroa. Myös kansalais-taitojen osaamisessa ja oppimisessa iällä on merkitystä. Alakoululainen opettelee käyttämään julkisia liikennevälineitä, tekemään pieniä ostoksia kaupasta ja toimi-maan ohjatusti esimerkiksi koulun paloharjoituksessa. Suomalaisten kansalais-taitoina voidaan nähdä myös uimataito ja pyöräily. Iän myös vastuu ja taidot voi-vat kasvaa, mutta siihen tarvitaan myös neuvoa ja opastusta. Kuinka soitetaan hätänumeroon ja milloin sinne saa soittaa? Mitä voi tehdä erilaisissa onnetto-muustilanteissa ja mistä saa apua, jos perheessä on taloudellisia vaikeuksia tai ihmissuhdeongelmia? Teknologian lisääntymisen myötä on tullut välttämättö-mäksi oppia älypuhelimien ja tietokoneiden käyttäminen. Hyvänä kansalaistai-tona voidaankin pitää tiedon hakemista internetin kautta. Nuorelle on tärkeää op-pia omaan ikäänsä ja tulevaisuuteensa liittyviä kansalaistaitoja, jotta hän voi sel-viytyä ja myös menestyä omassa elämässään nykypäivän yhteiskunnassa. Kan-salaistaito oli oppiaineena kouluissa vielä 2000-luvulle asti. Mielestäni tarvitaan edelleen kansalaistaitoa omana oppiaineenaan, sillä kansalaisena toimiminen nykyisessä tietoyhteiskunnassa ei suinkaan ole helpottunut, vaan haasteet ovat lisääntyneet informaatiotulvan ja teknologian myötä. Nuorilla on nykyään huomattavasti laajempi ja monimutkaisempi maailma edessään.

2.2 Valtakunnalliset suositukset

Tapio Kuuren ja Jukka Lidmanin opaskirjassa Yhteistyöllä parempaa, todetaan, että ”monilla nuorilla on vaikeuksia nähdä palvelujärjestelmää kokonaisuutena ja toimia palvelujärjestelmän rakenteissa. Nuoret valittavat arkisten taitojensa ja

kansalaistaitonsa puutetta. Nuorten ottaminen mukaan kaikenlaiseen kehittämistyöhön on tästä näkökulmasta mitä parhaita kansalaiskasvatusta.” (Kuure & Lidman 2012-2013, 10-11.)

Kunnissa toimivat nuorten ohjaus- ja palveluverkostot tarvitsevat tilastotietojensa rinnalla tietoa suoraan nuorilta. Nuoret voidaan ottaa mukaan heitä koskevien asioiden käsittelyyn ja palvelujen suunnitteluun. Verkosto voi järjestää nuorten ja heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten kesken tapaamisia ja olla läsnä siellä missä nuoret ovat. Nuoria voidaan myös valtuuttaa itse järjestämään toimintaa ja tuottamaan siten tietoa omaehtoisen toiminnan uusista mahdollisuuksista. Kun nuoret saavat olla osallisina nuorten palvelujärjestelmää kehitettäessä, palveluista voidaan luoda asiakaslähtöisiä. Osallistuminen kehittämistyöhön kasvattaa samalla nuoria vastuuntuntoisuuteen kansalaisina. (Kuure & Lidman 2012-2013, 42-60.)

Koulujen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista etsin, sisältyykö opetussuunnitelmiin kansalaistaitoja ja yhteiskunnan palvelujen käyttämistä vahvistavaa opetusta. Yläasteella tähän viittaavaa opetusta on jonkin verran yhteiskuntaopissa ja terveystiedossa mutta vaikuttaa, ettei välttämättä riittävästi tukemaan nuorta konkreettisesti nykyisen palvelujärjestelmän käytössä. Terveystiedon tavoitteissa mainitaan, että oppilaan tulisi kyetä ”huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa sekä tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja.” Keskeisiä sisältöjä ovat muun muassa terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut ja kansalaisjärjestöjen työ. Yhteiskuntaopin tavoitteista 7-9 -luokille mainitaan, että oppilaan tulisi oppia tuntemaan julkiset palvelut. (Opetushallitus 2014, 200-228.)

Terveystiedon ja yhteiskuntaopin oppiaineisiin voisi sisällyttää konkreettista palvelujen etsintää ja palvelurakenteen selvitystä erilaisin harjoittein. Ala-asteella ei opetussuunnitelman mukaan ole palveluohjaukseen tai kansalaistaitoihin viittaavaa oppiainetta, mutta terveystietoa sisällytetään muihin oppiaineisiin, biologiaan

ja maantietoon, fysiikkaan ja kemiaan. Myös oppilashuoltoon palveluohjauksen sisällyttäminen olisi varsin sopiva keino tukea oppilaita. Mahdollisesti ainakin 12-13-vuotiaille, kuudesluokkalaisille olisi hyvä antaa jo opastusta nuorten palveluiden käyttöön.

Olen kartoittanut Espoon nuorille tarjottavia palveluja etsimällä tietoa internetistä järjestöjen ja julkisten palveluntarjoajien sivuilta sekä aiemmin yhteistyössä Jukka Viikarin kanssa tekemämme Moniammatillisen nuorisotyön raportin tiimoilta. Ilmeni, ettei kaikkia nuorten palveluja olekaan helppo löytää, ellei tiedä niiden nimeä tai hakusanoja. Heräsi kysymys, kuinka nuoret osaavat etsiä heille tarpeellista tietoa, ellei heille ole siitä kerrottu. Muun muassa Espoon kaupungin nettisivuilta oli aluksi yllättävän vaikeaa löytää nuorten palveluja, jotka olivat monipuolaisen hakemiston päässä. Sivun ylälaitaan on lisätty kohta ”Nuoret”, mikä helpottaa nuorten palvelujen löytämistä. Nuori Espoo -sivuilla on monipuolisesti tietoa nuorten harrastuksista ja palveluista. Valikosta löytyy ”Kivaa tekemistä”, ”Tietoa, apua ja neuvoa” elämän eri tilanteisiin, kuten opiskeluun, työhön, asunnon hakuun, sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä kriisitilanteisiin. Sivulla kerrotaan Iso Omenan kauppakeskuksessa sijaitsevasta Yesbox-palvelusta, joka on nuorten tieto- ja neuvontapiste. Siellä nuoret saavat henkilökohtaista neuvoa ja ohjausta palveluihin.

Erilaisiin sosiaalisiin tai terveydellisiin ongelmatilanteisiin, kuten sairauteen ja vammaisuuteen tai vanhusten palveluihin tarjotaan monien kuntien nettisivuilla palveluohjausta. Hakusanalla ”palveluohjaus Espoo” löytyy mm. seniorineuvontaa, psykiatrasta sekä mielenterveys- ja päihdetyön sekä varhaiskasvatuksen palveluohjausta. Mannerheimin lastensuojeluliitto tarjoaa ”voimavarasuuntautunutta palveluohjausta lapsiperheille. (Mannerheimin lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö 2017.) Kuitenkin nettisivuja katsellessa tuli vaikutelma, että nimenomaan nuorille suunnattua ja nuorta itseään läheisesti kohtaavaa konkreettista palveluohjausta tarvittaisiin Suomessa enemmän. Nuorta tulisi neuvoa henkilökohtaisesti eri elämän tilanteissa erilaisten tarpeiden ja palvelujen suhteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2015 ja nuorisotakuun valtakunnallisen kyselyn raportista kerrotaan nuorten asioiden perehtyneistä ohjaus- ja palveluverkostoista, joita on perustettu vuoden 2011 voimaan tulleen Nuorisolain (72/2006) lisäyksen (7§) velvoittamana. Lasten ja nuorten hyvinvointi nähdään kokonaisuutena, joka edellyttää poikkihallinnollista, monialaista yhteistyötä, jotta voidaan turvata lasten ja nuorten palvelujen saatavuus, riittävyys, laatu sekä yhteensopiavuus. (Kalliomaa 2015, 2). Opetus- ja kulttuuriministeriön lapsi- ja nuoriso-politiikan kehittämisohjelmasta 2012-2015 ilmenee lasten ja nuorten elämään kiinnitettävistä asioista kolme kärkeä: osallisuus, yhdenvertaisuus ja arjenhallinta. Kehittämisohjelmassa todetaan edelleen, että nuoret kokevat taitojen puutetta sekä arkielämässään että laajemmin kansalaistaitoina. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

Stakesin raportissa 20/2007 palveluohjausta kuvataan asiakaslähtöiseksi ja asiakkaan etua korostavaksi työtavaksi sosiaali- ja terveyshuollossa. Sillä tarkoitetaan sekä asiakastyön menetelmää, että palveluiden yhteensovittamista organisaatioiden tasolla. Palveluohjaaja räätälöi työtavat, tavoitteet, tuen ja palvelut kunkin asiakkaan tarpeen mukaan. (Rose & Black 1985.) Tavoitteena on asiakkaan itsenäisen elämän tukeminen. Palveluohjaus perustuu asiakkaan ja palveluohjaajan aitoon kohtaamiseen ja luottamukselliseen suhteeseen. (Suominen & Tuominen 2007.) Palveluohjauksessa kootaan asiakkaan tarvitsemat tuet ja palvelut saumattomaksi ”yhden luukun palveluksi”. Palveluohjausta on olemassa yksilöllistä ja yhteisöllistä, alueellista sekä ennaltaehkäisevää, ennakoivaa ja siirtymävaiheiden palveluohjausta. Palveluohjaus voi olla ennalta ehkäisevää tai hoitavaa ja tukea antavaa siten, että asiakas voimaantuu ja hänen elämönhallintansa paranee. Palveluohjaukseen perustuvia työotteita ovat neuvonta ja / tai työohjaus, palveluohjauksellinen työote sekä yksilökohtainen palveluohjaus. (Hänninen 2017, 11-15.) Kouluympäristössä palveluohjaus voi olla yhteisöllistä ja ennaltaehkäisevää tai yksilöllistä palveluohjausta esimerkiksi nuorisotyöntekijän, terveydenhoitajan tai koulukuraattorin ohjaamana.

2.3 Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret

Miia Juntunen on tehnyt opinnäytetyön suomussalmelaisten nuorten ongelmista, itsemurhista ja palveluohjauksesta vuonna 2011. Hän on kantanut huolta tuen tarpeesta ja palveluohjauksen tarpeesta. Nuoria uhkaa syrjäytyminen erityisesti silloin, kun puuttuu läheisten aikuisten välittäminen ja huolenpito. (Kempainen 2000,199.) Aidon kohtaamisen tärkeys tulee esiin Miia Juntusen kuvauksista, sillä jo haastatelleessaan nuoria hän on tehnyt ilmeisen arvokasta työtä, jossa nuoret saivat tulla aidosti kuulluiksi ja välitetyiksi. Nuoret kertoivat avoimesti kokemuksistaan ja tarpeistaan haastattelijalle.

Kuinka tärkeää olisikaan, että löytäisimme keinon kohdata ja tukea avun tarpeessa olevia nuoria ennen kuin on liian myöhäistä. Ehkä avun tarve ei ole kaikilla ajankohtainen, mutta jos nuorella on keinoja vaikeuksien tullen, voi kriisistäkin selviytyä. Harrastusten tuoma elämän voima ja ilo, yhteisöllisyyden kokeminen, osallisuuden tunne ja kokemus lähipiirissä ovat nuoren elämää kantavia asioita. Entisajan maaseutukylissä naapurien ja oman suvun kesken muodostui luonnostaan vahvoja yhteisöjä, joissa ihmiset tukivat toisiaan. Kolmen, neljänkin sukupolven perheessä riitti sylejä vauvoille ja ohjaajia nuorille peltotöissä ja talouden hoidossa. Yhteiskunnallinen muutos, muutto maalta kaupunkiin ja perheen muuttuminen isän, äidin ja lasten ydinperheeksi, jotka nekin alkoivat hajota ja muuttua, saivat aikaan epävarmuutta ja yksinäisyyttä, turvattomuutta. (Juntunen 2011.) Kaupungistumisen myötä on yhteiskunnallisten palvelujen rakentaminen tullut välttämättömäksi. Palvelujen saatavuus ja toimivuus on jatkuva kehittämishaaste, jossa nuorilla on keskeinen asema, sillä he ovat tulevaisuudessa vastuunkantajia ja yhteiskunnan rakentajia. Tuki, jonka nyt annamme heille, ratkaisee heidän elämänsä suunnan ja yhteiskuntamme tulevaisuuden.

2.4 Palveluohjaus – sirpaleista kokonaiseksi

Käsittelen seuraavaksi kirjallisuuden ja raporttien pohjalta nuorten palveluohjauksen toteutumista, miten nuoret löytävät tarvitsemansa palvelut. Löytämisen lisäksi on tärkeää huomioida, kokeeko nuori saavansa todellisen avun ja hyödyn palveluista. Palveluiden konkreettinen saatavuus, tuen kokonaisvaltaisuus ja ensinnäkin nuoren aito kohtaaminen ja osallisuuden mahdollistuminen ovat avainasemassa palvelun onnistumiseen. Pääasiallisina lähteinä on kolme seuraavaa julkaisua, joiden lisäksi viitataan muutamiin muuhun kirjoitukseen, jotka kuvaavat nuorten palveluohjauksen toteutumista, kehitystarpeita ja mahdollisuuksia.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) vuonna 2016 julkaisema raportti ”Nuorten palvelujen järjestämisen malleja Manner-Suomessa” koostuu ammatillisten työntekijöiden puhelinhaastatteluista 111 kuntaan tai kaupunkiin, mukaan lukien Espoo ja Helsinki. (Hammarberg & Klemetti & THL 2016.)

”Välittävät verkostot? Tukiverkostot koulutuspolulta poikenneiden nuorten kuvaamina” on Itä-Suomen yliopiston nuoremman tutkijan, Sanna Mäkisen tutkimus 27.10.14, jossa hän on selvittänyt nuorten mielipiteitä eri tukiverkostojen antamasta avusta. Aineisto koostuu koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville alle 25 -vuotiaille pohjoiskarjalalaisille nuorille suunnatusta hankkeesta Nuorten tuki keväällä 2014. (Mäkinen 2014.)

”Nuoret eivät odota – palvelurakenteen muutos nyt” on sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu vuodelta 2007, jonka artikkeleissa paneudutaan väliinpuotoajanuorten palveluihin ja niiden jatkuvuuden turvaamiseen erityisesti peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheeseen liittyen. (Tarvainen & Pietiläinen & Kuure 2007.)

Yhteiskuntamme koostuu monista erilaisista sektoreista, joilla on omat palvelunsa ja käytäntönsä, joilla asioita hoidetaan. Tiedonkulku on usein puutteellista. Nuorelle voi tulla yllätyksenä, että oman elämän hallintaan liittyikin yllättävän paljon erilaisia virastoja, eritasoisia viranomaisia ja asiantuntijoita. Aikuiseltakin vaaditaan paljon aktiivista selvittämistä ja tiedonhankintaa, jotta löytäisi kaikki keinot hallita oman elämänsä asioita, löytää oikea asiantuntija, hakea oikeita tukia tai

tehdä oikeanlaisia ilmoituksia esimerkiksi verohallintoon. Yhteiskuntamme palvelujen sirpaleisuus on todettu ongelmalliseksi myös edellä mainitussa THL:n raportissa. Nuorten palveluja todettiin järjestettävän pääosin osana koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, kunnan tai kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Näiden lisäksi oli monia erillisiä nuorten palveluja ja palvelukokonaisuuksia. Erillisiä, nuorille nimettyjä palveluja olivat mm. nuorisoneuvolat, nuorten ja lasten talot, nuorisovastaanotot, nuorisoasemat ja nuorisokeskukset. Nuoria ajatellen palvelujärjestelmämme heikkoutena on myös sen joustamattomuus ja persoonattomuus. Nuori tarvitsi kohtaamista, henkilökohtaista palvelua, jossa häntä osataan lähestyä oikealla tavalla ja ajalla, mielellään nuoren omassa ympäristössä, jalkautuen hänen rinnallaan kulkemaan pitkäkestoisesti. Nuorille keskitettyjä palvelukokonaisuuksia tarvittaisiin, jotta nuorta voitaisiin tukea kokonaisvaltaisesti eikä hän jäisi yksin etsimään apua kulkien luukulta toiselle. (THL & Hammarberg & Klemetti 2016.)

Nuorten palvelut voidaan jakaa neljään ryhmään: perinteinen malli, Ohjaamomalli, perhekeskusmalli ja sekalainen malli. Perinteisessä mallissa palvelut on hajautettu sektoreittaan niin, että yhdellä taholla nuori saa terveydenhoitoa, toisella sosiaalipalveluja, kolmannella seksuaali- ja lisääntymisterveyteen kuuluvia palveluja jne. Ohjaamo-toiminnassa on mukana nuorten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelu, jota täydennetään sosiaali- ja terveydenhuollon, kunnan muiden toimijoiden ja kolmannen sektorin osaamisella. Moniammatillinen yhteistyö nuoren hyväksi toteutuu Ohjaamossa yhden luukun periaatteella ja nuori saa työntekijän, joka koordinoi hänen yksilöllisen tarpeensa mukaan muita palveluja ja työntekijöitä nuoren tueksi. Ohjaamo tukee alle 30-vuotiaita nuoria erilaisissa elämäntilanteissa, erityisesti nivelvaiheissa olevia nuoria auttaen ja ohjaten koulutukseen ja työllistymiseen liittyvissä asioissa. Ohjaamo tukee myös arjenhallinnassa ja asuntotarpeissa sekä työllistymisessä ja kouluttautumisessa. Nuoret voivat ottaa itse yhteyttä Ohjaamoon tai käydä siellä tutustumassa. He voivat varata ajan henkilökohtaiseen neuvotteluun. Myös ystävän, sukulaisen tai muun tukihenkilön mukaan ottaminen on mahdollista. (Ohjaamo Espoo 2017.)

Perhekeskusmallissa keskitytään perheen tukemiseen ja palvelut suunnitellaan käyttäjäystävällisesti. Kuitenkaan perhekeskuksissa ei useinkaan ole erityisesti huomioitu nuorten palvelujen järjestämistä. Sekalaiset nuorisopalvelumallit palvelevat joko pelkästään nuoria tai nuoria osana käyttäjäryhmää. Espoon kauppakeskusmallissa on sosiaali- ja terveyspalveluja sekä kulttuuripalveluja yhdistetty, mutta ei ole kovinkaan hyvin huomioitu nuorten tarpeita heidän näkökulmastaan käsin. (THL 2016, 49.)

Nuorten palvelujen malleja Manner-Suomessa koskevassa kyselyssä ilmeni, että usein puuttuu tietoa siitä, kenellä on kokonaisvastuu nuoren asioista. Palvelut olivat pirstoutuneet. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportissa 2016 todettiin, että nuorten palveluja on, mutta haasteena on, kuinka nuori löytää ne ja saa palveluun itselleen sopivan ajan, jos palvelu toimii ajanvarauksella. Ikäraajat nuorten palveluissa vaihtelivat, palvelut ovat rajattuja, puhelinaika oli lyhyt ja ruuhkainen eikä sähköistä ajanvarausta vielä hyödynnetty laajasti. Jos sähköinen ajanvaraus on, niin sen käyttöön on lukuisia ehtoja. Monissa paikoissa vaaditaan, että asiakkuus on jo muodostettu eli nuoren on jo täytynyt soittaa tai käydä ko. toimistossa. Sähköistä ajanvarausta ei voi myöskään tehdä kaikkiin käyntisyihin, eikä varattavia aikoja aina ole nuorelle sopiviin aikoihin. Vaikuttaa siltä, että käytännössä nuorelle jää todella vähän mahdollisuuksia saada varattua itselleen aikoja, huomioiden monet ehdot, kuten kouluajan ja virka-ajan päällekkäisyys ja käyntisyöt.

Nuori ei välttämättä osaa yksilöidä, millaista apua tarvitsee, jotta voisi varata oikeanlaisesta paikasta aikansa. Mikäli henkilökunnalla ei ole aikaa kuunnella ja kohdata nuorta aidosti, eivät annetut ohjeetkaan voi osua oikeaan. Nuori voi jo ensimmäisen yhteydenoton epäonnistumisen takia lannistua ja jäädä ilman tarvitsemaansa apua. Toisaalta nuoren motivoiminen ja palveluun sitoutuminen voidaan työntekijän taholta nähdä ongelmallisena. Esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspalveluissa odotetaan asiakkaan omaa motivaatiota, ja jos joku käyntikerta jää väliin, saatetaan asiakas pudottaa palvelusta pois ja keskittyä niihin, jotka tulevat paikalle sovitusti ja vaikuttavat motivoituneilta. Kuitenkin usein eniten apua tarvitsevat eivät välttämättä kykene toimimaan yhteiskunnan palvelujärjestelmien ehdoilla. Jos nuorta todella halutaan auttaa, häntä ei pitäisi hylätä, jos hänellä ei

ole voimavaroja tulla kaikkiin sovittuihin tapaamisiin tai jos hän ”testaa” työntekijän välittämistä ja auttamishalua. Palvelua tulisi rakentaa perustuen pitkäaikaiseen asiakassuhteeseen tukihenkilön kulkiessa nuoren rinnalla ja ymmärrykseen nuoren elämästä ja tarpeista. Työskentelyssä nuorten kanssa tarvitaan joustavuutta ja kykyä toimia nuoren tahdissa. Avun tulisi enemmän jalkautua nuoren luokse. (THL 2016 50-54.)

Palvelujärjestelmän on osattava kohdata nuorten ongelmat. Jos nuori ei ole kyennyt seuraamaan perinteisiä tarjolla olevia pääväyliä eli jatkamaan opintoja tai siirtymään työelämään, hän voi kohdata suuria vaikeuksia pyrkiessään työmarkkinoille. Hankalinta tilanne on niillä nuorilla, joilla on myös muita ongelmia elämässään, kuten oppimisvaikeuksia, päihdeongelmia tai masennusoireita. Tällöin nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä tarvitaan kokonaisvaltaista sosiaali- ja terveyspalvelujen tukea, joissa on olennaisen tärkeää se, että joku tahoo ottaa nuoren auttamisesta kokonaisvastuun. Perinteisen palvelujärjestelmämme heikkoutena on hyvin pitkälle viety erikoistuminen ja palvelujärjestelmän päällekkäisyydet. Kun palvelujärjestelmän eri osia ei ole hyvin koordinoitu, nuori voi joutua kalliiseen ja tehottomaan palvelukierteeseen. Tällöin järjestelmän keskellä unohtuu selvittää nuoren ongelmien varsinaiset syyt ja keskitytään sen sijaan vain oireiden hoitoon, mikä on lyhytnäköistä ja usein vahingollista toimintaa. (Tarvainen & Pietiläinen & Kuure 2007, 23.)

2.5 Opintiellä vai ulkopuolella – mistä palvelut?

Opiskelevien nuorilla on kouluissa terveydenhuolto ja koulukuraattorin palvelut. Siten heidän tilanteensa on parempi kuin koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten sosiaali- ja terveydenhuollon suhteen. Kuitenkin koulukuraattorin ja terveydenhoitajankin tavoittamisessa voi olla eroavaisuuksia koulujen sisällä eikä tapaamisaikoja ole välttämättä joka päivälle, mikä voi olla haasteellista nuorille. Toisaalta nuoret eivät aina kovin helposti itse käänny ammattilaisten puoleen. Itä-Suomen yliopiston nuoremman tutkijan Sanna Mäkisen tutkimuksen mukaan nuoret päätyivät kuraattorin, erityisopettajan tai opinto-ohjaajan puolelle joko

poissaolojen vuoksi, ryhmänohjaajan tai luokanvalvojan lähettämänä, tai nuoren päätettyä itse erota koulusta. Tällöin nuoria neuvottiin menemään Ohjaamoon, jossa he saavat moniammatillista tukea ja ohjausta koulun, opiskelun, työn, terveyden ja talouden pulmatilanteisiin. (Mäkinen 2014, 12.)

Terveydenhoitoon hakeutuminen voi jo itsessään olla kynnyksikysymys monelle nuorelle. Nuorella ei välttämättä ole ensinnäkään riittävästi tietoa mahdollisuuksistaan ja toisaalta yleisessä terveydenhuollossa, tavanomaisella lääkärissä käyntiajalla ei välttämättä keskitytä nuoren tilanteeseen kokonaisvaltaisesti, vaan hoidetaan nuoren itse yksilöimää ja esiintuomaa asiaa nimenomaan sille varatun ajan verran. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL 2016) raportissa todetaan, että työttömille nuorille ja niille, joilla ei koulupaikkaa, tarjotaan terveydenhuoltoa aikuisneuvolassa. Silloin heidän palvelunsa eriytyvät muiden nuorten palveluista, eikä heillä ole välttämättä esimerkiksi terveydenhoitajan matalan kynnyksen palveluja, päivittäistä päivystysaikaa. Nuoren asioihin omistautuneen terveydenhoitajan luokse olisi huomattavasti helpompaa mennä kertomaan terveyteen tai elämänsä liittyvistä huolistaan, kuin yleiselle päivystysajalle terveyskeskukseen. Nuorten mahdollisuudet saada palveluja toteutuvat eriarvoisesti muun muassa paikkakunnan mahdollisuuksista riippuen. Esimerkiksi ravintoterapeutin tai hampaiden oikomishoidon saatavuus ei ole kaikkialla itsestään selvää. (THL 2016, 52.)

Ulkokuntalaisten nuorten mahdollisuus saada muita, kuin oppilaitoksensa tarjoamia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja on hankalampi, sillä nuoria koskevat myös kuntarajat. Heillä ei ole opiskeluoikeuden perusteella mahdollisuutta käyttää toisen kunnan, eli opiskelukunnan palveluja. (THL 2016, 5.) Huolestuttavaa on, että moni oppilas on jäänyt vaikeuksissaan ilman apua. Vuosien 2006/2007-2015 kouluterveyskyselyn tietojen perusteella 8. ja 9. oppilaista hyvin monet kokevat, etteivät ole saaneet apua koulusta koulunkäynnin ja opiskelun vaikeuksissa. Vuonna 2015 näin on kokenut jopa viidennes oppilaista. (THL 2016, 54.)

2.6 Uudistuksia ja uudistuksen tarpeita

Edellä mainituissa tutkimuksissa nousee esiin yhteneväisiä tarpeita. Nuoret kai-
paavat henkilökohtaista kohtaamista ja tarvitsevat yksilöllisen tilanteen huomioi-
mista. Nuoren elämäntilanne on huomioitava kokonaisuudessaan ja tuettava
häntä monipuolisesti. Asunnoton nuori tarvitsee asunnon jaksakseen käydä
työssä tai opiskella. Perhekriisin keskellä elävä nuori ei jaksaa opiskella, ellei saa
apua itselleen ja perheelleen.

2.6.1 Kokonaisvaltainen nuorisopalvelukeskus

Terveysten ja hyvinvointilaitoksen (THL) selvityksessä 2016 suositellaan, että
nuorten palvelukokonaisuuksia perustettaisiin tasaisesti ympäri maata, joka itse-
näisinä nuorten palvelukeskuksina tai osana perhe- tai hyvinvointipalvelukeskuksia.
Nuorten tulisi saada olla suunnittelemassa toimintaa ja nimeämässä palvelu-
keskusta, jotta se vastaisi nuorten tarpeisiin, nuoret voisivat sen hyväksyä ja nuo-
ret löytäisivät helposti heille tarkoitettut palvelut. Palvelut tulisi olla nuorille mak-
suttomia. Nuorille kuuluvat koulu- ja terveydenhuoltopalvelut tulisi säilyttää lähi-
palveluina ja yhteistyö niiden ja nuorten palvelukeskuksen välillä tulisi luoda toi-
mivaksi. Palveluiden tulisi olla saatavina kaikille nuorille riippumatta siitä, onko
hänellä opiskelu- tai työpaikkaa. Ikärajojen tulisi olla selkeät, niin että kukaan ei
jää palveluja ilman. Lapsen kasvaessa nuoreksi hän voisi siirtyä perhekeskuk-
sesta nuorten palvelukeskuksen piiriin ja saada kokonaisvaltaista tukea. Tällöin
voitaisiin ehkäistä syrjäytymistä siinäkin tapauksessa, ettei nuorella ole opiskelu-
tai työpaikkaa. (THL 2016, 56.)

2.6.2 Netin käyttö ja sosiaalinen media palveluohjauksessa

Nuoret ovat nykyisin taitavia netin käyttäjiä ja he hakevat kaikenlaista tietoa sieltä.
Sen tähden tulisikin panostaa nettisivujen ja sosiaalisen median käyttöön nuorten

palvelujen tiedottamisessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen selvityksen mukaan nettisivujen käyttö vaihteli paljon: joillakin kunnilla ei ollut lainkaan nuorten nettisivuja, joillakin on erittäin hyvät palvelut. Nuorten palveluihin saatetaan viitata jonkin kunnan yleisen nettisivun kohdassa, joka on pitkän hakuluettelon takana. Espoon kaupungin nettisivuilta palvelut löytyivät Googlestä hakusanalla ”Espoo nuorten palvelut” kohdasta ja hakusanoilla ”Espoo nuori”.

Hyviä nuorten palvelujen uudistuksia on tehty eri puolilla maata. Rovaniemellä opiskeluterveydenhuollon nettivastaanottona toimii terveydenhoitajapalvelu, jonka salatun yhteyden kautta opiskelija voi lähettää kysymyksiä terveydenhoitajalle. Tämä on mielestäni hyvää luottamuksellista ja henkilökohtaista tukea, mikä on nuorille tärkeää. Muitakin hankkeita on nuorten palvelujen tiimoilta syntynyt, kuten Nuorten palveluohjaus Facebookissa. Se on uusi ”MOPOTuning” -hanke, jonka nuortenpalveluohjaaja Saira Lähteenmäki on toteuttanut Oulussa. Hän kertoo sosiaalisen median käytöstä nuorten palveluohjauksessa ajalta 1.5.11. – 21.11.2013 tekemänsä kyselyn pohjalta muun muassa seuraavaa:

- Työn kehittämisen taustalla ovat kokemukset nuorten kanssa työskentelestä lastensuojelussa ja sosiaalitoimessa sekä nuorilta saadut palautteet työn kehittämisestä.
- Nykyisen sosiaalityössä ei tavoiteta apua tarvitsevia nuoria tarpeeksi ajoissa vaan työskentely keskittyy enemmän korjaaviin toimenpiteisiin. Nuoren on helpompi ottaa vastaan apua sosiaalityöntekijältä nuorelle tutussa ympäristössä, jolloin nuori voidaan myös tavoittaa varhemmin.
- 21.11.2013 Nuorten palveluohjaajan kaveriksi oli linkittynyt 840 nuorta.

Nuorisotyön ja sosiaalityön eettiset periaatteet ovat nuortenpalveluohjaajan Facebook -palvelun perustana. Työssä keskeistä on nuoren omat tarpeet, voimavarakeskeisyys, motivointi ja kannustaminen. Palveluun pääsy on helppoa, tarvitsee vain lähettää kaveripyyntö nuorisopalveluohjaajalle, joka hyväksyy pyynnön ja näin asiakassuhde voi alkaa. Nuori voi saada henkilökohtainen ohjausta ja neuvontaa, varata ajan vastaanotolle sekä tarvittaessa pyytää asiointiapua.

Tiedon jakaminen opiskeluun, työhön, terveyteen ja erilaisiin nuorten tapahtumiin sekä muihin nuoren elämään kuuluviin asioihin on nopeaa ja kattavaa facebook-palvelun kautta. Palvelu on vuorovaikutteista, nuoret voivat helposti viestitellä palveluohjaajan kanssa, kommentoida toistensa tilapäivityksiin, sekä lukea palveluohjaajan Aamun ajatukset ja muistiinpanoja. Nuoret saavat tällä tavoin henkilökohtaisen kontaktin sosiaalityötä tekevään henkilöön ja samalla heillä on mahdollisuus myös vertaistukeen ja tiedonvaihtoon palveluun kirjautuneiden kavereiden kanssa.

- Tiedon jakaminen oli nuorten mielestä tärkein asia palveluohjaajan Facebook-palvelussa.
- Henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta oli kyselyyn vastaajien mukaan toiseksi tärkein toiminto nuorten palveluohjaajan Facebook – palvelussa. Kolmanneksi tärkein toiminto oli tavoitettavuus ja läsnäolo.
- Vastaajista 76% oli palvelun toimivuuteen tyytyväinen, 53% vastaajista palvelun merkitys oli suuri.
- Palvelun käyttäjistä oli miehiä 27, naisia 24, ikähaarukka 16-26v.
- 57% vastaajista oli 18-20 vuotiaita.
- 46 vastaajaa asuu Oulussa, 5 muualla kuin Oulun alueella.

(Lähteenmäki 2013, nettijulkaisu.)

2.6.3 Nuorisotyötä koulussa

Tarkastelen tässä nuorisotyöntekijän mahdollisuuksia toimia koulussa oppilaiden rinnalla kulkijana, tukena oppilashuoltoon liittyen ja mahdollisena linkkinä nuorten palveluihin. Nuorisotyöntekijän tehtäviä ovat muun muassa harrastustoiminta, tapahtumat ja teemapäivät, nuorten ryhmäytymisen tukeminen, välitunneilla päivyttäminen ja toiminnan järjestäminen, tukioppilastoiminta ja oppilaskuntatyö. Nämä ovat osaltaan myös ennaltaehkäisevää työtä nuorten hyväksi. Nuorisotyöntekijä voi kuunnella ja neuvoa nuoria elämän pulmissa ja olla tukena kriisitilanteissa. Hän voi toimia kasvatuskumppanina opetushenkilöstön kanssa ja

luoda yhteistyössä ennalta ehkäisevää toimintaa sekä antaa tukea nuorille jo ennen tilanteiden vaikeutumista. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 25-55.) Hän voi tiedottaa ja ohjata nuoria heille tarkoitettujen kuntien, järjestöjen ja seurakuntien palvelujen piiriin sekä olla itse osana nuorten tukipalveluja aktiivisena osapuolena.

Koulut ovat perinteisesti tehneet kauan yhteistyötä kaupungin nuorisotyön kanssa, mutta työ on tapahtunut paljolti kummankin tahon omista lähtökohdista käsin ja satunnaisesti. Koulun toimintaa ohjaavat opetussuunnitelma ja lakisääteiset tehtävät, joiden rajoissa nuorisotyötä on tehty irrallisina toimintoina. Koulut ovat harvoin kirjanneet yhteistyötä ja nuorisotyön tavoitteita koulun kasvatustehtävän tukemiseksi opetussuunnitelmiin. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 17.) Kenties näistä syistä monelle nuorelle onkin jäänyt tuntemattomaksi paikkakuntansa nuorisotyö ja nuorisotilat sekä muut nuorten palvelut. Koulun opetussuunnitelman aihekokonaisuudet ovat kuitenkin yhteneväiset nuorisotyön keskeisten teemojen kanssa ja siten on mahdollisuuksia kattavampaan yhteiseen suunnitteluun. Esimerkiksi päihdekasvatuksen teemapäivät kytkeytyvät yhteen terveyskasvatuksen oppiaineeseen ja aihekokonaisuuksissa hyvinvointiin, ihmisenä kasvuun sekä kulttuuri-identiteettiin. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 54.)

Syksyllä 2016 Espoossa tekemäni nuorten palveluiden kyselyn ja palveluohjausoppituntien puitteissa ilmeni, että eräässä 42 oppilaan yhdistelmäluokassa vain muutama oppilas oli käynyt nuorisotiloilla tai ylipäättään tiesi, missä ne sijaitsevat. Jos nuorisotyöntekijä pääsee vain satunnaisesti käymään koululla jonkin järjestetyn tapahtuman tai oppitunnin puitteissa, voivat nuorisotyön ja eri palveluiden mahdollisuudet jäädä nuorelle melko tuntemattomiksi. Silloin ei myöskään oppilaiden ja nuorisotyöntekijän välille ehdi muodostua kovin luottamuksellista suhdetta. Luottamuksellisessa suhteessa nuorisotyöntekijä voi tukea nuorta erilaisissa elämän kysymyksissä, toimia pielinä hänen ajatuksilleen ja tunteilleen sekä auttaa nuorta tunnistamaan tunteitaan. Parhaimmillaan nuorisotyöntekijä voi läsnäolollaan ja luotettavuudellaan muodostaa sillan nuorten maailman ja aikuisten maailman välille. Kouluissa on nuorelle monenlaisia haasteita sekä oppimisen

että sosiaalisten suhteiden tähden. Nuorisotyöntekijä onkin avainasemassa opettamaan nuorelle sosiaalisia taitoja ja elämänhallintaa. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 55.) Luotettava henkilö, joka viestii olemuksellaan ja käytöksellään hyväksyntää ja ymmärrystä nuorta kohtaan ja samalla ymmärtää opettajien ja vanhempien näkökulman, voi tuoda avun tai neuvon kiperiin tilanteisiin.

Kiusaaminen on noussut nykypäivänä esiin suurena ongelmana monen nuoren elämässä. Koulussa läsnä oleva nuorisotyöntekijä voi luoda nuorille turvaa ja tasapainoa ihmissuhteisiin ja yleiseen ilmapiiriin. Hän voi kuunnella nuorten hätää ja auttaa heitä sopimaan sekä hakea apua heidän rinnallaan yhteistyössä koulun toimijoiden ja nuorten palvelutahojen kanssa. Nuorisotyöntekijä voi toimia linkkinä yhteiskuntaan ja sen palveluihin, jotka jäävät nuorelle helposti tuntemattomiksi, ellei joku heitä ohjaa ja neuvo. Hän voi olla monelle se yksi turvallinen aikuinen, jonka kautta nuori uskaltaa katsella maailmaa ja pohtia omaa elämänsä. Nuorisotyöntekijä voi olla sopivasti neutraali henkilö aikuisten ja nuorten maailman välissä vastaanottamassa nuoren kysymyksiä ja tarpeita. Hän voi asiantuntijuutensa kautta olla rakentamassa nuoren elämää ja välittää sopivia työvälineitä nuoren tarpeisiin.

2000-luvulla koulut ja nuorisotyö ovat lähentyneet toisiaan, on alettu luoda yhteisiä suunnitelmia nuorten hyväksi. Monet koulut ovat avanneet ovensa ammatillisille nuorisotyöntekijöille, jotka ovat enemmän läsnä koulun arjessa. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 14.) Tärkeää koulun ja nuorisotyön yhteistyössä olisi huomioida ja suunnitella, minkä verran nuorisotyöntekijälle luodaan mahdollisuuksia tehdä ehkäisevää työtä koulun sisällä, ettei tehtävä painottuisi niin sanotusti tulipalojen sammutteluun, kun kriisi on jo syntynyt. Ehkäisevällä tuella ja toiminnalla voidaan estää monien kriisien syntyminen tukemalla oppilaita varhaisessa vaiheessa. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 25.) Tällöin oppilas voi ongelman syntyessä pyytää itse tukea nuorisotyöntekijältä tai esimerkiksi toinen oppilas tai opettaja voi kääntyä nuorisotyöntekijän puoleensa, kun huomaa jotain huolen aihetta.

Oppilaalle on huomattavasti matalampi kynnys ottaa tukea vastaan nuorisotyöntekijältä, kuin esimerkiksi koulukuraattorilta, jonka luokse tullaan useimmiten

vasta ohjattuna, kun asiat ovat jo menneet melko pitkälle ja ongelmia on syntynyt runsaasti. Nuorisotyöntekijän saatavilla olemisen lisäksi on merkittävää tiedottaminen ja nuorten konkreettinen opastaminen yleisten nuorten palvelujen käyttöön. Nuorisotyöntekijä voi antaa palveluohjausoppitunteja tai kutsua yhteistyössä koulun kanssa eri palveluntuottajia ja palvelunohjaajia koululle. On tärkeää, että nuorisotyöntekijä voi havainnoida nuoria ja tutustua heihin rauhassa pitkällä aikavälillä, jolloin hänen on mahdollista sekä kulkea heidän rinnallaan, että ohjata heitä tarvittaessa lisätuen ja palvelujen piiriin.

Nuorisotyön perusluonteeseen kuuluu nuorten osallisuuden vahvistaminen ja kansalaistaitojen kasvattaminen sekä informaaliin arkielämässä tapahtuvaan kasvatukseen ja nonformaaliin eli nuorisotyön toimintojen ohessa tapahtuvaan oppimiseen ohjaaminen. Tässä yhteydessä käsitellään nuorisotyötä koulussa, osana kunnallista nuorisotyötä, jossa kunnan nuorisotyöntekijä toimii sekä koulussa että nuorten vapaa-ajalla, tai kokonaan koulussa. Kuten Uusiutuva koulu ja nuoristyö -hankkeen tiedoista on ilmennyt, niin joissakin kouluissa on toteutettu tilaratkaisuja siten, että nuorisotyöntekijän tilat tai kokonainen nuorisotila toimii koulurakennuksessa. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 15.) Tästä esimerkkinä on Espoon Saunalahden koulu, jossa nuorisotilat ovat oppilaiden käytössä koulun jälkeen sovittuina aikoina. Tällaisissa tilaratkaisuissa on erinomainen mahdollisuus hyödyntää nuorisotyöntekijän asiantuntijuutta koulupäivän rakenteessa, toimintakulttuurissa tai kasvatuskumppanuutena opetushenkilöstön kanssa.

Koulun rahoittamana toteutettavaa nuorisotyötä kutsutaan usein oppilas- tai opiskelijahuollolliseksi työksi tai opetuksen tukipalveluiksi. Tällöin nuorisotyöntekijöillä ei välttämättä ole ollut yhteyttä kunnalliseen nuorisotyöhön tai yhteys on rajoittunut esimerkiksi vain tiedonvaihtoon ja hänen työpanoksensa on hyvin vähän ulottunut nuorten vapaa-ajalle. Toinen malli on, että nuorisotoimen työntekijä työskentelee koulussa sovituissa tehtävissä, esimerkiksi teemapäivän järjestäjänä. Yleinen yhteistyön muoto on myös joustavan perusopetuksen (JOPO) -toiminta, jolloin kuntien nuorisotyöntekijät työskentelevät JOPO-luokissa muutamia tunteja päivässä sovittujen päivien ajan. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 18- 21.)

Monenlaisia yhteistyökuvioita on siis mahdollista luoda. Nuoria voi tukea vielä kokonaisvaltaisemmin siten, että sama nuorisotyöntekijä on tavoitettavissa myös vapaa-ajalla nuorisotilalla tai kerhossa. Tämä vahvistaa myös kasvatuskumppanuutta koulun henkilökunnan kanssa. Nuorisotyöntekijä voi tukea nuorten yhteisöllisyyden kokemista ja hyvinvointia olemalla heidän rinnallaan, järjestämällä toimintaa välitunneille ja tukemalla kriisitilanteissa yksilöllisesti ja yhteistyössä oppilashuoltoryhmän jäsenenä. Nuoren rinnalla olemiseen liittyy hänen identiteettinsä ja kasvunsa tukeminen sekä kansalaistaitojen opettaminen ja rohkaiseminen toimimaan aktiivisena kansalaisena.

Nuorisotyötä kouluissa voivat tehdä kunnan nuorisotoimen lisäksi eri toimijat niin seurakunnista, järjestöistä kuin yrityksistäkin. On olemassa vapaaehtoisia ja ammatillisia nuorisotyöntekijöitä. Koulutyötä tukevien toimijoiden yhteistyön koordinoiminen olisi hyödyllistä, jotta koululla olisi kokonaiskuva käytettävissä olevista palveluista. Tällöin myös yhteistyö toimijoiden kanssa voisi tapahtua yhtenäisesti sovitulla tavalla. Avoimesti mahdollisuuksia etsimällä on mahdollista luoda rikasta moniammatillista yhteistyötä. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 15-24.)

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL 2016) selvityksen mukaan useissa kunnissa on lisätty yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Järvenpään yläkouluissa on koulunuorisotyöntekijä viikoittain tavattavissa, jolloin nuorella on mahdollisuus keskustella hänen kanssaan. Tavoitteena on tukea nuoren identiteetin ja vuorovaikutustaitojen vahvistumista. Koulunuorisotyöntekijä pitää myös oppilaille työn tavoitteisiin teemoitettuja ryhmänohjaustunteja. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa voi myös tarjota psykiatrista tukea. Kajaanin kouluissa työskentelee psykiatrisia sairaanhoitajia eli niin kutsuttuja ”miekkareita”, joiden työn tavoitteena on mielen hyvinvoinnin lisääminen ja opiskelevien nuorten psyykkiseen oireiluun ja huolenaiheisiin puuttuminen matalalla kynnyksellä. Myös koulun henkilökuntaa ja oppilaiden vanhempia miekkari opastaa näissä asioissa. (THL 2016, 53.)

2.6.4 Nuorisotakuun mahdollisuudet

Vuoden 2013 alussa voimaan tullut valtakunnallinen Nuorisotakuu -hanke on sisältänyt tähän asti työllisyystakuun, koulutustakuun, etsivän nuorisotyön, työpa-jatoiminnan ja nuorten aikuisten osaamisohjelman. Tavoitteena on tarjota alle 25-vuotiaille sekä alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille koulutus-, työkokeilu-, työ-paja-, kuntoutus- tai työpaikka kolmen kuukauden sisällä työttömäksi ilmoittautu-misesta sekä lisätä nuorten osallisuutta omien asioidensa hoitamisessa ja yhteis-kunnan toiminnassa.

Nuorisotakuu -työryhmän suosittaa vuoden 2016 loppuraportissaan, että hank-keeseen on saatava entistä vahvemmin mukaan sosiaali- ja terveystalvet. En-naltaehkäisevän monialaisen yhteistyön lisääminen perustalvetuissa nähdään tärkeänä. Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tuki luovat pohjaa aktiiviselle kan-salaisuudelle jo lapsuudessa. Suosituksissa huomioidaan, että on luotava riittä-västi resursseja nuorten henkilökohtaisen tuen ja ohjaamisen järjestämiseksi. To-dettiin, että pelkkä ohjaaminen ei riitä, vaan on voitava räätälöidä nuorelle yksi-löllisesti sopivat talvetut ja koulutuspolku. Asunnottomia nuoria tulee auttaa te-hokkaasti. Suosituksissa huomioidaan, että nuorisotakuu kuuluu kaikille, joten on lisättävä resursseja niiden nuorten tukemiseksi, joiden elämää rajoittaa jokin vamma tai sairaus. Maahanmuuttajanuorten kielikoulutusta on lisättävä ja heidän opinto-ohjaukseensa sekä esteiden poistamiseen jatkokoulutuksesta on panos-tettava. Suosituksissa kiinnitetään huomiota myös siihen, että koulutusjärjestel-mää on kehitettävä kokonaisuutena, joka ottaa joustavasti huomioon yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat mahdollistaen oman koulutuspolun tarvittavien tukien avulla. Yhteistyössä TE -toimistojen ja yrittäjien kanssa luodaan nuorille mahdol-lisuuksia päästä paremmin kiinni työelämään. Jotta nämä toteutuvat, nuorisota-kuu tulee integroida tiiviisti osaksi eri viranomaisten perustoimintaa ja -talvetuita.

Tärkeänä suosituksena pidän myös sitä, että perheiden, lasten ja nuorten tulisi saada helpommin sosiaalityön ja mielenterveystyön talvetuita tuekseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015, 52-65.) Mielenterveystalvetuiden yllä on tietynlainen leima, joka estää monia hakemasta apua elämänsä kriiseissä. Kynnys avun ha-kemiselta voisi madaltua esimerkiksi siten, jos tukea tarvitsevan perheen ja nuor-ten olisi mahdollista hakea tukea mielenterveystalvetuista ilman lähetteitä tai

diagnoosin etsimistä. Järjestöjen ja kaupunkien yhteistyössä voidaan tarjota nuorille palveluita, joiden piiriin nuori voi hakeutua yksityisesti, vapaaehtoisesti, ilman ajanvarausta ja ilman leimautumisen pelkoa. Muun muassa Tyttöjen talo Espoossa ja Poikien talo Helsingissä tukevat näin nuoria heidän kysymyksissään ja vaikeuksissaan.

3 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT JA TIEDONKERUU

Alkuolettamuksena oli jo syntynyt vapaaehtoistyön ja arkielämän havaintojeni sekä medioiden ilmi tuomien nuorten haasteiden mukaan ajatus, että kenties monet nuoret eivät tiedäkään riittävästi kaikista palveluista ja tukimuodoista, joita heitä varten on olemassa. Tätä olettamusta vahvisti myös tutkimani kirjallisuus. Kehittämistyön menetelminä opinnäytetyössäni ovat oppilaille suunnittelemani kysely ja palveluohjausoppitunti, johon liittyy toiminnallinen harjoitus, ryhmätyönä case-tehtäviä nuorten tuen tarpeisiin liittyen.

Kartoitin Espoon nuorten palveluja mm. internetin sivuilta sekä muutamien yleisimpien palvelupisteiden antaman informaation kautta. Tiedustelin Koulumestarin koulun yhteyksiä nuorten kanssa toimiviin palveluntuottajiin. Pyrin selvittämään nuorten tarpeita ja palvelujen saatavuutta edellä mainitun nuorisotalon kirjallisuuden ja aiempien nuoriin liittyneiden tutkimusten kautta. Löytämieni tietojen ja havaintojeni perusteella totesin, että on aiheellista tutkia tarkemmin nuorten palvelujen saatavuutta ja tukea nuorten kansalaistaitoja ottamalla heidät mukaan kehitystutkimukseen.

Suunnittelemani kyselylomakkeen sekä palveluohjausoppitunnilla keskustelun ja ryhmätehtävien avulla selvitin nuorten tietoa ja tarpeita heille suunnatuista palveluista. Rehtorin ja opettajien kanssa keskustelemalla selvitin heidän näkemystään palveluohjauksen ja neuvonnan tarpeista ja mahdollisuuksista Koulumestarin koulussa.

3.1 Kohderyhmä

Kehittämistyössäni halusin pyrkiä asettumaan nuorten asemaan ja etsiä tietoa nuorten palveluista ajatellen, onko minun helppo löytää niitä, ymmärräkö mitä löydän ja onko saamani tieto hyödyllinen. Halusin myös löytää keinot, joilla voisin kohdata nuoria niin, että he voivat turvallisesti vastata omaa elämäänsä, toiveitaan, tietojaan ja palveluntarvetta koskeviin kysymyksiin. Halusin tavoittaa sellaisen joukon nuorista, joka ei olisi muodostunut minkään tietyn harrastuksen tai jo olemassa olevan tarpeen pohjalta, vaan että porukkaan voisi kuulua hyvin aivan ketä vain erilaisin toivein ja tarpein eri olosuhteista. Pohdittuani eri vaihtoehtoja, kuten nuorisotiloja ja kohtaamispaikkoja vahvistui edelleen, että koulu on aiheeseen nähden tarkoituksenmukainen ja neutraali paikka tavoittaa nuoret sekä tiedottaa nuorten palveluista. Espoolaisen koulumestarin koulun kuudesluokkalaiset osallistuivat tähän kehittämistyöhön. Oppilaita oli yhteensä 62.

3.2 Kehittämiskysymykset, aineisto ja menetelmät

Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt selvittämään siis sitä, kuinka koulu voisi olla osaltaan ohjaamassa ja neuvomassa nuoria yhteiskunnan palvelujen käyttöön. Olen tiivistänyt kehittämiskysymykset seuraavasti.

1. Onko saatavilla riittävästi nuorten palveluja?
2. Löytääkö nuori tarvitsemansa palvelun?
3. Miten koulu voisi tukea nuoria palvelujen käytössä?

Kehittämistyön tarkoitus on hankkia tietoa nuorten palveluista ja niiden saatavuudesta, löytääkö nuori tarvitsemansa palvelun. Samalla pyrin kehittämään keinoja, joilla nuoria voidaan tukea palvelujen käytössä, eli miten heille voi välittää tietoa palveluista ja vahvistaa heidän itsenäistä selviytymistään ja siten tukea heidän kansalaistaitojaan.

Kehittämismenetelminä ovat kysely, palveluohjausoppitunti ja ryhmätehtävä. Olen kerännyt aineiston sähköisen kyselylomakkeen avulla Espoon Koulumestarin koulun 62 kuudesluokkalaiselta. Kysely toteutettiin kullekin luokalle oppitunnin aikana, jolloin kaikki paikalla olleet oppilaat osallistuivat kyselyyn. Oppilaat vastasivat ensin kyselytutkimukseen ja tauon jälkeen oli vuorossa palveluohjausta ja neuvontaa Powerpoint-esityksen avulla. Olen laatinut palveluohjausoppitunnin, jolla oppilaille kerrotaan erilaisista nuorten palveluista tutkien samalla niiden nettisivuja ja keskustellen aiheesta nuorten kanssa. Esityksessä on linkkejä moniin espoolaisille nuorille tarjottaviin palveluihin, joihin tutustuimme yhdessä. Sen jälkeen oppilaat saivat tehdä ryhmätehtäviä, joissa he pohtivat eri tilanteissa olevien nuorien avuntarvetta ja keinoja auttaa heitä. Kirjoitettuaan vastauksensa lomakkeisiin kunkin ryhmän edustaja kertoi luokalle omat ratkaisunsa. Kyselytutkimuksen tuloksien lisäksi pyrin havainnoimaan oppilaita palveluohjauksen ja em. toiminnallisen harjoituksen puitteissa.

Kehitystavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä siten, että autetaan nuoria löytämään ja käyttämään tarvitsemiaan palveluja. Tällöin vahvistetaan heidän kansalaistaitojaan ja itsenäistä arjessa selviytymistään. Oheinen kuva havainnollistaa kehitystavoitetta ja kehittämismenetelmiä. (Kuva 1. Kehitystavoite.)

Kuva 1. Kehitystavoite

Ensisijaisesti tavoitteena on kehittää Koulumestarin koulun palveluohjausta opetukseen liittyen, mutta myös levittää mallia muihin Espoon kouluihin ja muille kiinnostuneille tahoille. Tämän kehittämistyön tulokset tukevat Koulumestarin koulun opettajien ja oppilashuollon työskentelyä nuorten hyväksi. Kehittämistyössä saatua tietoa nuorten tarpeista, toiveista, tietämyksestä ja osaamisesta palvelujen käytössä voivat hyödyntää muutkin nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset ja vapaaehtoiset voidakseen löytää hyviä tapoja saavuttaa nuoret ja tarjota sopivia palveluja ja tukea.

4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

Kehittämistyö jakaantuu kolmeen osatehtävään: kyselytutkimukseen, oppitunnilla annettuun palveluohjaukseen ja oppilaiden tekemään ryhmätehtävään. Kyselyn avulla halusin selvittää nuorilta itseltään, mitä he ajattelevat ja tietävät nuorten palveluista sekä pyrkiä kartoittamaan, millaisia tukitarpeita heillä voi olla, jotta heille voidaan niistä tiedottaa. Suunnittelin kyselylomakkeen liittyen heidän harrastuksiinsa, tarpeisiinsa ja toiveisiinsa sekä mahdollisiin huolenaiheisiin. Yhteistyössä opettajan kanssa pohdimme kysymyksiä ja pyrin muokkaamaan niitä soveltumaan kuudesluokkalaisille. Toteutin kyselyn oppitunnilla sähköisenä Webropol-kyselynä arvellen, että se voisi olla nuorille kiinnostavampi tapa vastata ja vastaukset on myös helpompi analysoida. Nuoret keskittyivät tunnollisesti vastaamaan. Vastaamiseen meni aikaa keskimäärin 20 – 40 minuuttia. Ajan piteneeseen vaikutti monen kohdalla koulun tietokoneyhteyden katkeaminen aika ajoin kesken kyselyn. Osa oppilaista vastasi älypuhelimien kautta, mikä oli jonkin verran hitaampaa kuin tietokoneella työskentely. Myös jotkin kysymykset olivat osalle nuorista edelleen vaikeita ymmärtää ilmaisutavan tai lauserakenteen takia, joten paria kohtaa selvennettiin tutkimuksen aikana.

Tutkimuksen kysymyksiä tehdessä on vaikuttanut taustalla ajatus antaa mahdollisuus senhetkisen, akuutin huolen esiin nostamiseen. Ensimmäisen kyselykerran jälkeen nousikin esiin joitain huolenaiheita mm. kiusaamiseen liittyen, joita käsittelin välittömästi luokanopettajan kanssa, jotta hän voi tarvittaessa tukea oppilaita yleisellä tasolla, nimettömästi. Toisen kyselykerran jälkeen lähetin opettajille sähköpostina oppilaiden esiintuomia ajankohtaisia tarpeita ja huolenaiheita, joita nousi esiin kyselyn vastauksista.

Ensimmäinen kysely (Liite 1.) ja palvelunohjausoppitunti pidettiin toukokuussa 2016 ala-asteella päättävälle kuudennelle luokalle. Lähetin opettajille ensin tiedotteen. (Liite 2.) Oppilaita luokassa oli 20. Tuolloin ne toteutettiin eri päivinä sitten, että kysely tehtiin ensin ja muutaman päivän kuluttua palvelunohjausoppitunti, joka sisälsi ensin opetusosion palveluista ja sen jälkeen ryhmätehtävän (Liite 3.) Oppilaat tekivät kirjallisen ryhmätehtävän, joka sisälsi seitsemän kuvitteellista tapausta nuorista, joilla oli jokin ongelma tai kriisitilanne elämässään. Oppilaiden tehtävänä oli keksiä, mistä kyseiset nuoret saisivat apua tilanteeseensa ja miten heidän tulisi toimia. Annetuissa aikarajoissa ei ollut mahdollista toteuttaa aiemmin suunnittelemaani harjoitusta, jossa oppilaat olisivat lisäksi luo-neet oman tuotoksen, esim. PowerPoint-esityksen.

Seuraavan kyselyn ja palvelunohjauksen toteutus oli syksyllä 2016 aloittaneelle kuudesluokkalaisille, jotka olivat kahden luokan yhdistelmäluokkana, oppilaita oli 42. Heille kysely pidettiin ensimmäisellä oppitunnilla aamulla klo 9 – 9:45 ja palvelunohjausoppitunti klo 9:45 – 11:15 samana päivänä. Kyselyn jälkeen oli 30 minuutin välitunti, joka auttoi oppilaita rentoutumaan ja jaksamaan eteenpäin. Oppilaiden käytössä oli tabletit, muutama käytti matkapuhelinta. Muutama oppilas jatkoi kyselyn tekemistä välitunnilla edellä mainittujen nettiyhteysongelmien takia.

Oppilaat vastasivat kyselyyn pääosin älypuhelimillaan, hiljaa keskittyen. Vastamiseen meni oppilailta keskimäärin yhden oppitunnin aika. Oppilaat osallistuivat hyvin, he paneutuivat huolella kyselyyn ja osallistuivat ryhmätehtävään pohtien ja keskustellen etsimään ratkaisuja eri tilanteissa olevien nuorten auttamiseksi.

Nuorten työskentelystä kuvastui vilpitön halu tehdä jotain nuorten palvelujen hyväksi ja oppia lisää palveluista, joita heille on tarjolla.

4.1. Kyselyn tulokset

Kyselyn vastaukset voidaan jakaa kolmeen osioon, joissa pääteemat ovat nuorten elämäntilanne, löytääkö nuori tarvitsemansa palvelun ja miten koulu voisi tukea nuoria palvelujen käytössä. Ensimmäinen osio kuvaa näiden kuudesluokkalaisten sen hetkistä elämäntilannetta liittyen vapaa-aikaan, harrastuksiin, kavereihin ja kouluun sekä ammattisuunnitelmiin. Pyrkimyksenä oli selvittää muun muassa nuorten kaverisuhteita, koulussa viihtymistä ja ajatuksia yläasteelle siirtymisen ja tulevaisuuden suhteen. Seuraavissa osioissa aiheet liittyvät kysymykseen: löytääkö nuori tarvitsemansa palvelun ja miten koulu voisi tukea nuoria palvelujen käytössä.

4.1.1 Nuorten elämäntilanne

Vapaa-aika ja kaverit

Kavereiden merkitys nousi selvästi vastauksista. 61 oppilaasta puolet kertoi olevansa kavereiden kanssa vapaa-ajalla joko ulkona tai harrastuksissa, kuten tässä vastauksessa kuvataan: ”Pelaan esim. jalkapalloa kavereiden kanssa ja nauran”. Useat nuoret ulkoilevat paljon, mikä on varsin positiivista suhteessa mielikuvaani kännyköillä ja tietokoneilla pelaamisen viemästä ajasta. 27 heistä mainitsi ulkoilun erikseen, mutta useisiin harrastuksiin, kuten jalkapalloiluun ja ratsastukseen liittyy luonnollisesti ulkona oleminen. Yleisesti harrastuksissa kertoi käyvänsä kymmenen oppilasta, treeneissä seitsemän, jalkapalloa pelaa yksitoista oppilasta ja sähkökaksi. Hevosharrastuksia on kolmella oppilaalla ja kolme harrastaa soittamista kitaralla tai muulla instrumentilla. Urheilua harrastavilla nuorilla voi olla hyvinkin tiivis viikko: ”Suurimman osan vapaa-ajastani vietän joukkuevoimistelun

treeneissä 4krt/vko/3h kerrallaan. Sitten vietän yhtenä päivänä 5h tallilla, ja yhden tunnin siitä ratsastan. Pari päivää jää sitten kavereille ja Pokemon Go:lle.”

Treenien ohella myös kaverit ja perhe ovat tärkeitä, eikä läksyjäkään unohdeta, kuten toinen oppilas kuvaa: ” Vapaa-ajalla minä olen kavereiden kanssa niillä tai meillä tai sitten jossakin muualla. Minä harrastan myös paljon urheilua vapaa-ajalla. Harjoittelen myös kokeisiin, jos niitä on tiedossa tai teen tekemättömiä läksyjäni. Vietän myös paljon aikaa perheeni kanssa.” Kolme oppilasta mainitsi viettävänsä aikaa perheen kanssa. Sosiaalisen median käyttö lienee tullut jo niin tavalliseksi osaksi päivää, että kovin moni ei sitä erikseen maininnut. ”Käyn tallilla ja harrastan ratsastusta. Oon myös somessa aika paljon. Vietän myös kavereitten kanssa paljon aikaa.” Leppoisaalta vaikuttaa tämä kommentti: Soitan kitaraa, olen ulkona, luen ja pelaan.

Neljätoista oppilasta ei ilmaissut mitään erillistä harrastusta, vaan he kuvasivat lähinnä kotona olemista pelaten, lukien ja ulkoillen. Kahdeksan heistä viettää ilmeisesti paljon aikaa kännykällä tai tietokoneella. Kaksi oppilasta kertoi viettävänsä kavereiden kanssa aikaa, mutta ei ilmaissut muuta tekemistä, toisella taas vaikutti aika menevän enimmäkseen teknisten laitteiden parissa: ”Yleensä olen kännykällä tai olen tietokoneellani ja joskus kaverien luona.”

Kysyttäessä, haluaisitko löytää uuden harrastuksen, nuorista 76,6 % ei halunnut. Suurin osa heistä ei kokenut tarvitsevansa enempää harrastuksia, vaan olivat tyytyväisiä siihen, mitä on, tai ei ole aikaa uuteen harrastukseen. Yksi nuori ilmaisi haluavansa vapaa-aikaa, mikä onkin puhuttelevaa tässä tämän päivän harrastus- ja suorituskeskeisessä yhteiskunnassa. Myös rauhallinen kotona oleminen, perheen ja kavereiden kanssa ajan viettäminen, yhdessä toimiminen sekä toisaalta oman ajan ottaminen ja lepääminen ovat arvokasta. Itse asiassa pidän näitä asioita tärkeimpänä perustana kasvavan nuoren elämässä. Ihmissuhteiden ja oman ajan merkitys on ensiarvoisen tärkeää. Jos on aikaa itselleen ja lähimmäisilleen, saa myös voimavaroja toimia ja harrastaa. Luovuuttakin sanotaan yleisesti syn-

tyvän parhaiten silloin, kun ihmisellä ei ole erikoisempaa tekemistä. Hiljaisuudesta syntyvät suuret ajatukset ja teot. Toisaalta suurimmasta osasta oppilaiden vastauksia kuvastuu nimenomaan se, että koulu ja harrastukset vievät jo paljon aikaa, eikä ole helppoa löytää sellaista todellista vapaata aikaa, jossa ei olisi jo suunniteltua ohjelmaa. Harrastukset ovat mielestäni tärkeitä nuoren kehittymiselle ja kasvulle, erityisesti itsetunnolle sekä henkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille. Monen kohdalla niistä voi syntyä jopa ammatti tulevaisuudessa. Kuitenkin on tärkeää, että nuoren elämässä olisi rauha ja tasapaino, eikä jatkuva kiire paikasta toiseen. On hyvä olla aikaa ajatella ja ihmetellä elämää, luoda uusia asioita, välillä pitkästyen ja kyllästyen, sitten taas innostuen. Oman elämän, perhe-elämän, kaverisuhteiden, levon, liikunnan ja harrastusten tasapaino auttaa nuorta voimaan hyvin.

Eräs oppilas oli vastannut, että ei ole ollut taloudellisista syistä mahdollista harrastaa. Hän kirjoitti: ”no suurin osa kaikista harrastuksista maksaa paljon eikä vanhemmat oikein ymmärrä sitä kuinka paljon haluaisi harrastaa jotain niin ei pääse mihinkään, jos ei maksa itse”.

23.3% vastanneista haluaisi löytää uuden harrastuksen. Uusia toiveita oli mm. elektroninen urheilu, pesäpallo tai parkour -harrastuspaikka, kilpaluistelu, rugby ja tanssi. Nuoret perustelivat, että koska on rasittavaa olla vain kotona, tai ei tiedä vielä mitä haluaisi tehdä, mutta jotain helppoa ja joku haluaisi uutta tekemistä. Näiden uutta tai ensimmäistä harrastusta kaipaavien nuorten tavoittaminen olisi tärkeää. Olisiko vanhemmilla, nuorisotyöntekijällä tai muulla läheisellä kuulevat korvat ja aikaa nuorelle etsiä yhdessä harrastusta?

Kaikki nuoret kertoivat, että heillä on vapaa-ajalla kavereita, vähintään yksi ja useimmilla paljonkin. Muutamalla nuorella on vain yksi kaveri, joko ”isovelji kaverina”, ”kavereita kerran viikossa” tai ”joskus”, mutta yleensä yksin. Koulussa useimmilla nuorista on monta kaveria, muutamalla pari. Joku kertoi olevansa koulukavereiden kanssa myös vapaa-ajalla.

92% nuorista vastasi, että heillä on tärkeä ihminen, johon he voivat luottaa. Luotettuja olivat omat kaverit ja perheenjäsenet sekä sukulaiset. Viidellä nuorella ei ollut ketään luotettavaa läheistä! Heille olisi tärkeää löytyä tukihenkilöt.

Koulu

Noin 89% oppilaista kertoi viihtyvänsä koulussa. Syitä viihtymiseen ilmaistiin mm. että on kavereita, on tekemistä päivään ja rytmi. Kun on paljon tekemistä ja tehtäviä, niin ei muista huoliakaan. ”Koulussani on paljon mukavia ihmisiä ja turvallinen olla”. ” Koulu on hauskaa ja antaa rytmin päiviin”. 12 vastaajaa ilmaisi viihtyvänsä, mutta ei aina, joskus on tylsää. Riippuu päivästä tai tunnista. ”Välillä on ihan ok mutta välillä vähän tylsää, jos olisi muuta tekemistä”. Kuusi oppilasta ei viihdy koulussa. Tämä antaa aihetta panostaa vielä lisää koulussa viihtymiseen ja nuorten henkilökohtaiseen tukemiseen koko elämäntilanne huomioiden. Voihan myös koulun ulkopuolinen tekijä vaikuttaa koulussa viihtymiseen, kuten perhetilanteet ja erilaiset elämän olosuhteet, sairaudet ja niin edelleen.

Monet odottavat yläasteelta uusia kavereita (19) ja hyviä, kivoja opettajia (6) sekä yleensäkin uutta koulua ja mukavaa luokkaa. Yläasteelle siirtymiseltä odotetaan hyviä muutoksia. Muutama odottaa, että yläaste olisi jollain tavalla parempi kuin ala-aste. Toiset toivovat, että olisi yhtä kivaa kuin ala-asteella. Uusien oppiaineiden odotuksesta mainittiin kotitalouden ja ruotsin kielen opiskelun aloittaminen. Haasteiden odotettiin kasvavan, vaikeammat tehtävät ja kokeet, koulupäivät pitenevät, enemmän läksyjä, vastuuta ja tehtäviä. Valmiutta vastuun ottamiseen on myös: ”Odotan yläasteelta semmoista, että itse pitää hoitaa omat asiat ajoissa kuntoon.” Toivotaan myös uusia vapauksia, enemmän tietokoneella olemista ja teknologiaa, kännykän käyttöä ja välitunteja sisällä. Nuorten vastaukset olivat varsin realistisia ja pääosin positiivisen toiveikkaita. ”On mukava mennä ”isojen” kouluun. Totta kai myös opiskelusta tulee hankalampaa.” Ja: ”Odotan että saisin uusia kavereita ja koulu alkaisi sujumaan.” Yläasteelle siirtyminen tuntui useimmista sekä jännittävältä että kivalta (17). Neljä oppilasta pitää sitä hyvänä asiana, saman verran vastasi, ettei tunnu miltään tai on normaalia. Kahden oppilaan mie-

lestä yläasteelle siirtyminen tuntuu pahalta, kolme oppilasta kuvas, että ei ole kivaa tai pelottaa. Pelon syyksi oppilas kertoi sen, ettei tiedä, pääseekö kavereiden kanssa samalle luokalle. Toinen sanoi myös, että ei tunnu kivalta, koska tykkää nykyisestä luokasta. Kaverisuhteet näyttävät olevan erityisen tärkeitä kuudesluokkalaisille. Vaikuttaa, että olisi heille hyväksi huomioida tämä siirryttäessä seitsemännelle luokalle, jos kyseessä on kuitenkin samaan kouluun siirtyminen. Tieto siitä, että on tuttu kaveri samalla luokalla yläasteella, helpottaisi monen jännitystä.

Peruskoulun jälkeen 22 oppilasta suunnittelee menevänsä lukioon, yhdeksän ei vielä tiedä ja kolme aikoo opiskella ammattiin. Lukion jälkeen on jatko-opintosuunnitelmia neljällä ja kolme oppilasta aikoo mennä töihin. Ammattikiinnostuksia oli konkreettisesti maasta taivaaseen, merta unohtamatta: ammattiurheilija ja -valmentaja, opettaja, lääkäri, psykologi, insinööri, eläinlääkäri, lastenhoitaja ja kättilö, näyttely, kauneudenhoitoala, valokuvastudion perustaminen ja kuvaaminen, palveluala, vaatekauppa, lakimies, arkkitehti, ratsastus, poliisi, meribiologi, lentäjä tai astronautti, historian tutkija, yksityisyrittäjä. Kaksitoista oppilasta ei vielä tiennyt, mikä ammatti kiinnostaisi. Oppilaille oli tietoisuus siitä, että ammattiin pääseminen vaatii paljon työtä: opiskelua, harjoittelua, treenaamista ja oppimista lisää omasta kiinnostusalueesta. Viisi oppilasta ei vielä tiennyt, miten pääsisi häntä kiinnostavaan ammattiin. Eräs valoisa vastaus oli: ”Mietin mitä haluan tehdä ja perustan oman yrityksen.”

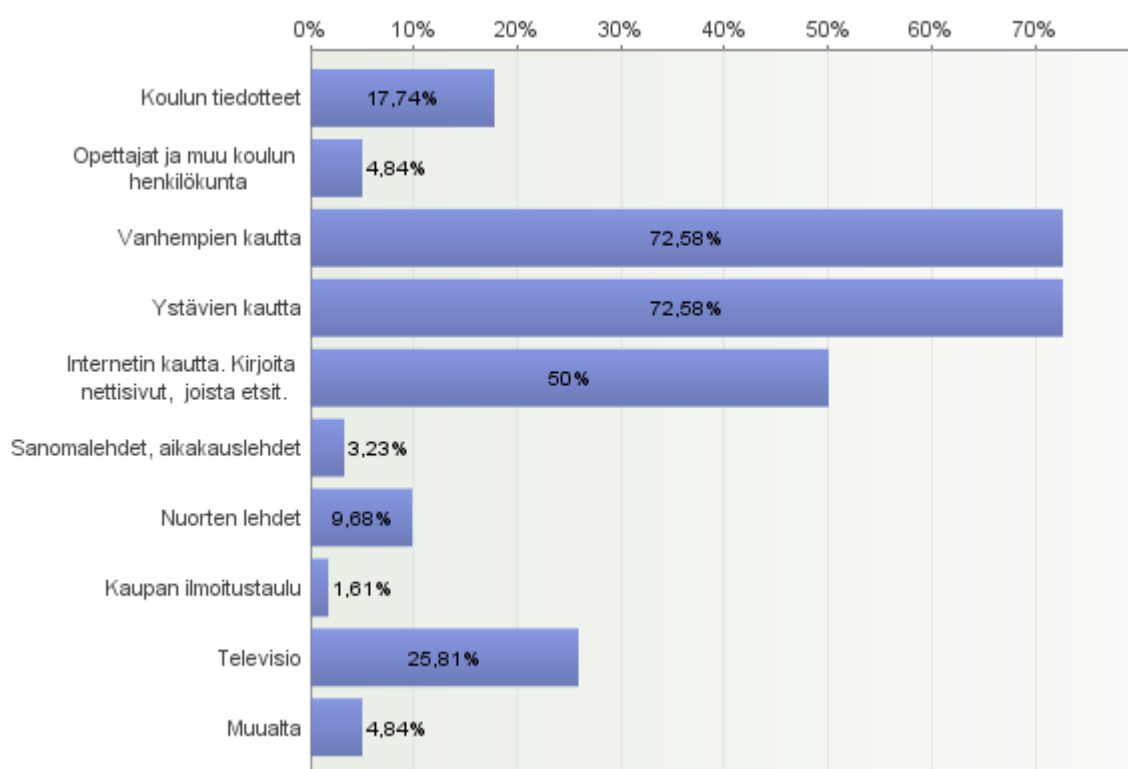
4.1.2 Palvelujen löytäminen

Tässä osiossa selvitän oppilailta heidän kuinka hyvin he tuntevat harrastusmahdollisuuksia, nuorten palveluja, ja kuinka he osaavat hakea apua esimerkiksi kiusaamiseen.

Suurin osa nuorista kertoi hankkivansa tietoa, tukea ja neuvoja enimmäkseen vanhempien ja ystävien kautta, 72,58% vastaajista. (Taulukko 1. Palvelujen löy-

täminen.) Toiselle sijalle nousi internet 50 %, kolmannelle televisio 25,81% ja neljänneksi koulun tiedotteet 17,74 %, viidenneksi nuorten lehdet 9,68%. Nuoret kertoivat käyttävänsä muun muassa seuraavia nettisivuja: Googlen haku, Twitch.tv., YouTube.com, erilaiset keskustelupalstat, Wikipedia, harrastusten nettisivut, Fronter, blogit, hevostalli.net, fc-wild, mimmileijonat, nimenhuuto. Hakusanoina käytetään harrastuksen nimeä ja asuinpaikkakuntaa..

Taulukko 1. palvelujen löytäminen.

Harrastuksista ja harrastuspaikoista suurimmalla osasta nuoria on monipuolisesti tietoa, mutta kuusi oppilasta vastasi, että ei ole mitään tietoa. Urheilupuistot, jäähallit ja jalkapallokentät ovat tunnetuimpia. Oppilaat mainitsivat harrastuspaikoiksi myös ostoskeskukset ja rannat, joissa he viihtyvät ulkona ystävien kanssa. He menevät usein myös yhdessä harjoituksiin. Kirkon kerhot ja partio olivat muutamille tuttuja. Nuoret tunsivat monipuolisesti joukkuelajeja ja mainitsivat koripallon, salibandyn, lentopallon, sulkapallon, tenniksen sekä jääkiekon ja jalkapallon.

Muita mainittuja urheilulajeja olivat voimistelu, tanssi, ratsastus, hiihtäminen, laskettelu ja suunnistaminen.

Erään nuoren kommentti haastaa kehittämään nuorten palvelujen saatavuutta: ”Olisi kiva, jos olisi helppo tapa hakea apua ja olisi myös hyvä jos olisi enemmän tekemistä päivänä☺.”

Nuorten palvelujen ja tukihenkilöiden tuntemus

Jopa 11 nuorta 51 vastaajasta ilmoitti, ettei tiedä mitään nuorten palvelupisteitä tai tukihenkilöitä. Kuitenkin opettajan mukaan koulun piirissä tukea antavista henkilöistä on oppilaille tiedotettu yleisesti. Yleisimmin muut oppilaat mainitsivatkin jonkun koulun henkilökuntaan kuuluvan: kuraattorin (8), terveydenhoitajan (5), opettajan (5), psykologin (3), mikä osoittaa koulun tärkeyttä tuen antajana ja avun piiriin ohjaavana tahona. Nuorisotilan tiesi mainita vain kuusi oppilasta 51 vastaajasta, joten nuorisotiloista tiedottaminen ja niihin tutustuminen olisi hyväksi. Mannerheimin lastensuojeluliiton tiesi neljä, Punaisen ristin kolme ja seurakunnan toiminnan ja kerhot kaksi oppilasta. Seuraavia tukimuotoja mainittiin kutakin vain kerran, mutta ne tuovat esiin useampia mahdollisuuksia: Kirkkojärven koululla palvelupiste, nettikeskustelut, turvatalo, tyttöjen ja poikien talo, Nupoli, nimettömät puhelut, kirjasto, yhteispalvelupistesosiaalityöntekijä, Nuori Espoo, Nuori Espoon turvatalo. Sisarukset, suku ja ystävät mainittiin tässä kysymyksessä kerran tuen antajina. Muita nuorten vastauksia oli muun muassa palvelupisteistä poliisi ja paloasema, lääkärikeskukset ja sairaalat lääkäreineen. Urheilukerhot ja niiden pitäjät mainittiin myös tuen antajina. Vammautuneen lapsen arkeen tiedettiin, että kotona voi käydä kotihoitaja auttamassa, kun vanhemmat ovat poissa.

Avun hakeminen, jos koulussa on vaikeaa olla?

Oppilaat (60) nimesivät useita eri henkilöitä, joista he useimmiten mainitsivat pyytävänsä apua vanhemmilta (41), opettajalta (27), kavereilta (17) ja koulukuraat-

torilta (9). Terveystenhoitajan puoleen ilmoitti kääntyvänsä kolme, ja muita mainittuja oli kouluavustaja, sisarukset, koulun henkilökunta, psykiatri, mummo, sukulaiset. Eräs mukava vastaus oli ”Koulussa on kivaa olla”.

Avun hakeminen koulukiusaamiseen

Suurin osa oppilaista on sitä mieltä, että kiusaamisesta tulee kertoa opettajalle (23). He toivovat, että opettaja puuttuisi asiaan. Yksi oppilaista kertoi, että ei kuitenkaan ollut saanut apua opettajalle kerrottuaan ja toinen sanoi, ”ettei oikein tehneet sille mitään”. Muutama oppilaista kertoisi myös vanhemmille. Kuusi oppilasta kertoisi jollekin muulle aikuiselle, tutulle tai tukihenkilölle. Yksi nuori kertoi kavereille ja kaksi olisi välittämättä. Muita selviytymiskeinoja oli kärkeä kiusaajaa lopettamaan kiusaaminen tai sanoa vanhemmille, vältellä kiusaajaa tai puolustautua. Kaksi oppilasta vastasi, että tulisi kiusata tai lyödä takaisin. Sovittelevammin vastasi eräs nuori: ”Kerron opettajalle tai sovimme asian”. Eräs oppilas kehotti kestämään kiusaamisen tai kertomaan siitä jollekin. Kaksi oppilasta kertoi, että häntä ole koskaan kiusattu.

Neuvon kysyminen kaveripiiriin tai kouluun liittyvissä tarpeissa ja pulmissa.

Nuoret vastasivat saavansa yleensä neuvoa kavereilta, vanhemmilta ja muutamien mielestä opettajilta tai kuraattorilta. Useimmat nuorista kysyvät ensimmäisenä tietoa kavereilta. Vaihtoehtoina mainittiin myös netti ja nuorten puhelin.

Avunhakeminen perheongelmissa

Kotiin ja perheeseen liittyvissä ongelmissa nuoret kokivat voivansa hakea apua ensinnäkin kavereilta, suvulta, vanhemmilta, sisaruksilta, mummolta. Ulkopuolisista tahoista mainittiin koulukuraattori ja opettaja sekä netti, poliisi ja nuorten puhelin. Terveysteen liittyvissä asioissa nuoret tietävät hakeutua lääkäriin tai koulun terveydenhoitajan luokse sekä kysyä neuvoa vanhemmilta, siskoilta, kavereilta ja netistä. Talousasioissa nuoret kysyisivät neuvoa vanhemmilta, pankista tai opettajilta, kuraattorilta. He etsivät tietoa netistä ja tietokirjasta.

Avunhakeminen unettomuuden, väsymyksen, masennuksen tai pelkojen takia (Kysymys 16)

Nuoret (49 vastaajaa) vastasivat, että unettomuuden, väsymyksen, masennuksen tai pelkojen tullessa elämään he voivat kääntyä seuraavien tahojen puoleen: kouluterveydenhoitaja (8), lääkäri (15), vanhemmat (11), netti (8), psykologi (1), Nupoli (1), ystävät (2), koulukuraattori (2), nuorisopuhelin, pillerit (1), ”En tiedä” (5).

Jos koulussa jännittää niin että on vaikea olla luokassa, voi pyytää apua seuraavilta henkilöiltä: opettajat, koulukuraattori, psykologi, kouluterveydenhoitaja, vanhemmat, ystävät, kaverit. Lisäksi tiedettiin, että voi ottaa yhteyttä Nupoliin tai soittaa nuorisopuhelimeen.

Kun nuori on yksin kotona ja pelottaa, useimpien mielestä tulisi pyytää apua kavereilta tai vanhemmilta. Lisäksi vastattiin, että voi soittaa jonnekin nuorten puhelimeen, MLL auttavaan puhelimeen, Nupoliin, 112, 0100100 ”sieltä löytyy kaikki” tai ”naapuriin eli mummolaan”. Nupoli on nuorisopoliklinikka Espoossa.

Tiedon haku erilaisista opiskelumahdollisuuksista

59,3% vastaajista tiesi, mistä saa tietoa opiskelumahdollisuuksista, mutta 40,7% ei tiennyt. Avoimissa kysymyksissä vastattiin yleensä, että netistä löytyy opiskelumahdollisuuksia ja opettajilta saa tietoa.

Tiedonhaku liittyen opiskelijan taloudelliseen tukeen

Useimmat vastasivat, että vanhemmilta saa taloudellista tukea opiskeluun. Muita vastauksia oli ”Kelalta ja valtiolta, netistä ja opettajilta.” 19 oppilasta ei tiennyt mistä saa taloudellista tukea opiskeluun. Vastauksia oli 41.

Lisätietoa nuorten palveluista

Kaksi vastaajaa ilmoitti haluavansa kaikenlaista tietoa, yksi halusi tietoa Fronte-rista, toinen HSL:stä, 14 ei mistään, 12 ei tiedä. Vastauksia oli 33.

Nuorten toiveet Suomen päättäjille

Nuoret toivovat, että Suomen päättävässä asemassa olevat henkilöt voisivat tukea heidän elämäänsä ja koulunkäyntiään monin tavoin palveluja järjestäen, kannustaen, keskustellen, tukipalveluja järjestäen sekä taloudellisesti. Nostan tässä esiin joitain oppilaiden kirjoittamia tärkeitä huomioita.

”Tukisivat nuoria, antaisivat nuorille mahdollisuuksia päästä opiskelemaan sinne, minne haluavat, tukisivat yksinasujia taloudellisesti... en oikeastaan hirveästi tiedä...”

”Läksyistä tulee vapaaehtoiset ja saisi itse opiskella sitä mistä on kiinnostunut. ”Voisi olla parempaa kouluruokaa.”

” Että ne tekisi jonku tukipalvelun”

”Toivoisin, että nuorille tarjotaan lisää palveluita, joihin voi luottaa.”

Nuoret esittivät toiveita myös paremmasta ruuasta, koulupäivän lyhentämisestä ja ruotsin jättämisestä pois pakollisista aineista. Toivottiin, että läksyistä tulee vapaaehtoiset ja saisi itse opiskella sitä, mistä on kiinnostunut. Eräs nuori esitti toiveenaan, että nuorten kanssa keskusteltaisiin. Toinen välittää päättäjille pyynnön kannustamisesta. ”Ehkä lisäisi hieman taas edelleen kannustusta opettajiin”. Onhan todella niin, että jos valtiovallan puolelta tuetaan opettajia, he saavat voimia kannustaa edelleen oppilaitaan. Jälleen nousi esiin tärkeä vetoamus päättäjille kiusaamisen estämisestä: ”Onko miten vaikeaa estää kiusaaminen, jos on aikuinen?” Taloudellisetkin huolet askarruttavat jo kuudesluokkalaisia nuoria. ”Vähemmän veroja, että vanhemmat voivat ostaa nuorille kaiken tarpeellisen.” ”Nuorille pitäisi järjestää enemmän tekemistä.” Vaikka aikuisena ajattelisin, että onhan nuorille paljonkin harrastuksia ja tekemistä sekä tukea, niin nämä pyynnöt saavat miettimään, ovatko palvelut saavuttaneet asiakkaansa?

4.1.3 Miten koulu voisi tukea nuoria palvelujen käytössä?

Koulunkäynnin tukeminen

Oppilaat toivovat enemmän kannustusta koulunkäyntiinsä ja opiskeluunsa sekä opettajilta että vanhemmilta. Vanhemmilta toivotaan apua kokeisiin harjoittelussa, kyselemistä. Opettajilta toivotaan lisää tukea kiusaamisen estämiseen ja välitunnilla tarkkailuun. Usean oppilaan huolena ilmeni kiusaaminen. Tärkeä toive oli saada aikuisten tukea niin, ettei oppilaan itse tarvitsisi pyrkiä estämään kiusaamista, ”koska minua ärsyttää katsoa toisten kiusaamista ja itse yrittää estää se”, oppilaan sanoin.

Opettajilta toivotaan hyvää tukea ja kannustusta oppimisessa ja uusien asioiden tekemisessä. Toivotaan tukea päivittäisissä käytännön asioissa, kun yksilöllisesti jollekin esimerkiksi sanojen yhdistäminen voi olla vaikeaa. Toivotaan apua joltain, jos sattuu jotain, esimerkiksi kipsin takia ruuan ottamisessa ja kirjoittamisessa. Joku ilmaisi, että olisi kiva päästä joskus puhumaan kuraattorille.

Vastauksia oli yhteensä 47 ja 19 vastauksen mukaan oppilas ilmaisi, ettei tarvitse mitään tukea. Yhdeksän oppilasta ei tiennyt, millaista tukea tarvitsisi.

Kouluviihtyvyyden lisääminen

Kouluviihtymisen suhteen oppilailla oli paljon erilaisia ehdotuksia. Toivottiin parempaa kouluruokaa, ruoka-automaattia, välipalaa, välipalan ottamista kouluun, pidempiä välitunteja. Kiusaamiseen toivottiin puuttumista kuten eräs oppilas ilmaisi: ”No suuressa osassa kouluissa ei puututa kunnolla esim kiusaamiseen niin siihen pitäis puuttua paremmin nii ois kaikilla mukavampaa”. Monet oppilaat toivoivat enemmän liikuntaa ja tekivät ehdotuksia liikunta- ja välituntien toiminnaksi: enemmän hauskoja aktiviteetteja, kiipeilytelineitä, pöytätennistä, välitunnille enemmän tarvikkeita. Toivottiin myös, ettei välitunnille olisi pakko mennä. ”Piha-viihtyvyyttä voisi lisätä” ja ”voisi olla enemmän kivaa tekemistä, kaikilla olisi kavereita ja olisi enemmän retkiä.

Oppilaat kiinnittivät huomiota opiskelumotivaation ja kannustuksen lisäämiseen sekä keskinäisiin suhteisiin kavereiden ja opettajien välillä. ”Opettajat olisivat enemmän kannustavaisia. Ja palkitsisi vaikka esimerkiksi kehulla.” Toivottiin, että opettajat kuuntelisivat enemmän oppilaita ja olisi pienemmät luokat. Haluttaisiin enemmän vapautta. Kaverien suhteen oli toivomuksena, että pääsisi istumaan kavereiden viereen. ”Kaikki olisivat reiluja toisille, saisi käyttää kännykkää välitunneilla, saisi jutella enemmän tunneilla jne...”

Opiskelumotivaation saamisesta kertoo napakasti eräs oppilas: ”Minusta ei mitään, pitää itse saada itsensä semmoiseen tilaan, että haluaa opiskella ja että se on hyödyllistä ja kivaa itse ainakin teen niin ja saan inspiraatiota esim. YouTube videoista joissa, kerrotaan miten opiskella tehokkaasti.”

Muita yksittäisiä toiveita nuorilla oli muun muassa lyhyemmät koulupäivät tai että koulua alkaisi ja päättyisi aikaisemmin. Toivottiin vähemmän läksyjä, enemmän tietokoneella oppimista ja pelaamista, enemmän kuvaamataidon tunteja, diskoja, pöytätennis ja jalkapallo turnauksia sekä elektronisen urheilun turnauksia. Edelleen on toivottu parempaa ruokaa, mm. ranskalaisia ja nugetteja, tortillaa, pinaattilettuja ja perunamuusia sekä makeisten syömisen sallimista ja pähkinäautomaattia. Monet ilmaisivat myös viihtyvänsä koulussa, eivätkä keksineet muutettavaa. ”Viihdyn jo tarpeeksi hyvin, meidän koulussa on viihtyä.”

4.2. Palveluohjausoppitunti

Palveluohjausoppitunnit ovat opinnäytetyöni kehittämismenetelmä, jolla kehitetään koulun palveluohjausta. Samalla se on myös opinnäytetyön tuotos, oppimateriaali, jonka avulla palveluohjausta koulussa voidaan pitää jatkossakin. Palveluohjausta varten tein PowerPoint -esityksen, jossa on linkkejä nuorten palveluihin. Palveluohjausesityksen avulla haluan tutustuttaa espoolaisia nuoria paikkakunnallamme tarjottaviin nuorille suunnattuihin palveluihin. (Kuvat 2.-6. Palveluohjaus.) Tutkimme nettisivuja ja samalla kyselin heiltä, millaisia tuki- ja neuvontapaikkoja he tuntevat ennestään. Ilmeni, että he tietävät todella vähän

nuorten palveluja. Hyvin harva oli käynyt edes nuorisotilalla. Syksyllä toteutetulla ohjaustunnilla oppilaista ei kukaan kertonut käyvänsä nuorisotiloilla. Ohjaamo ja Yesbox olivat kuudesluokkalaisille aivan tuntemattomia. Mannerheimin lastensuojeluliiton ja seurakunnan kerhotoiminnan muutama nuori tiesi.

Kuva 2. Palveluohjaus

Sinua varten – nuorten palveluja tarkastellaan elämän eri osa-alueiden kautta. (Kuva 3. Palveluohjaus.)

Kuva 3. Palveluohjaus

Nuoren elämässä kaverit, vapaa-aika, harrastukset ja koulu linkittyvät toisiinsa. Nuorisotyöntekijät, seurakunnat, ja monet järjestöt tekevät yhteistyötä koulujen kanssa. Nuorisotyöntekijä voi toimina linkkinä koulun ja nuorten palveluiden välillä. Klikkaamalla nuorisotilan nimeä saadaan näkyviin lähiseudun nuorisotilan toimintaa, ja valitsemalla Yesbox avautuu Espoon nuorten palvelupiste Yesboxin nettisivu. (Kuva 4. Palveluohjaus.)

Kuva 4. Palveluohjaus

Tässä diassa (Kuva 5. Palveluohjaus.) kiinnitetään huomiota siihen, että myös samat harrastuspaikat, kohtaamispaikat ja oma koulu tarjoavat tukea nuorille elämän erilaisissa haasteissa. Erilaisiin tukipalveluihin voi tutustua valitsemalla tietyn ongelman, esimerkiksi "Apua Yksinäisyyteen" tai "Apua kiusaamiseen". Auttavia tahoja löytyy myös valitsemalla suoraan palvelun nimen, kuten Nuorten turvatalo, RIKU rikosuhripäivystys tai Nuortenlinkki.fi. Ohjaamo neuvoo ja ohjaa nuoria koulutus-, työ-, ja asumisasioissa.

Kuva 5. Palveluohjaus

Viimeisessä diassa on koottuna nuoren elämän eri alueita kattavia tuki- ja neuvontapalveluita, kuten sosiaali- ja terveydenhoito, seurakunta, rikosuhripäivystys, mielenterveys- ja päihdetyö. (Kuva 6. Palveluohjaus.)

Kuva 6. Palveluohjaus

4.3. Toiminnallinen harjoitus / case -ryhmätehtävä

Nuorten palvelujen esittelyn ja keskustelun jälkeen oppilaat vastasivat 4-6 oppilaan ryhmissä ryhmätehtäviin. Nuoret pohtivat ryhmissä, millaista apua antaisivat eri tilanteissa oleville nuorille. Saatuaan tietoa edellisten palveluohjausdioiden ja keskustelun kautta oppilaat saivat pohtia keskenään sopivia ratkaisuja ja auttamistahoja kussakin case -tehtävässä. (Liite 3.)

Nuorten vastaukset ryhmätehtäviin

1. Tehtävä - Villen peliriippuvuus

7-luokkalainen Ville istuu lähes kaiken vapaa-ajan tietokoneella. Hän syö sen ääressä, nukahtaa sen viereen, hän ei irrota siitä katsettaan edes aamulla pukiessa. Tabletti kulkee mukana aamiaispöytään ja äiti hermostuu. Läksyjen teko jää iltamyöhään tai unohtuu, kun kaverit nettipelissä tarvitsevat kaiken huomion Villeltä. Kuntokin alkaa olla huono, Ville ihmettelee, kun ei jaksa enää juosta. Jos olisit Villen kaveri, sellainen, joka ei ole peleissä kiinni, mitä neuvoisit häntä tekemään?

Osa nuorista kehottaisi Villeä lopettamaan pelaamisen, koska se ei ole hyväksi hänen terveydelleen. Häntä kehoitettaisiin keskittymään enemmän arkeen, syömään terveellisemmin ja nukkumaan sängyssä. Ne, jotka vielä sallisivat pelaamisen, antoivat ohjeita ja rajoituksia. Häntä neuvottaisiin pelaamaan vasta läksyjen jälkeen sekä tekemään ruutuajat ja liikkumisajat. Reipas kehoitus Villelle oli, että alkaisi urheilla tai katkaistaan talosta netti. Joku menisi hänen rinnalleen pyytäen Ville ulos tai heidän kotiinsa ja sanoisi hänen vanhemmilleen, että ottavat koneen häneltä ainakin hetkeksi pois. "Voisimme tehdä läksyt yhdessä." Todella hienoa kaveruutta! Ehdotettiin myös, että Villen kaveri voisi ehdottaa Villen äidille, että hän voisi asettaa peliajat arkipäiville.

Minua ilahdutti nuorten välittävät ja järkevät ratkaisut Villen tukemiseen. Kukaan ei alkanut puolustella pelaamista, vaan he oivalsivat todellisen

haitan ja keksivät hyviä neuvoja Villelle. Vastauksista huomaa, että nuoret kuitenkin näkevät terveellisten aikarajojen, ulkoilun, syömisen ja terveydestä muutoinkin huolehtimisen tärkeyden, vaikka usein vanhempina kuul-laankin vastalauseita. Nuoret odottavat myös vanhempien asettavan tur-valliset rajat, eikä jättävän nuoria liialliseen vapauteen. Ryhmän vastauk-sissa hyväksyttiin jopa, että tietokone otettaisiin Villeltä pois tai vaihdettaisiin hyödyllisempään peliin.

2. Tehtävä - Tiiun yksinäisyys ja pelot

9-vuotias Tiiu joutuu paljon olemaan yksin kotona koulun jälkeen. Häntä pelottaa olla yksin, mutta hän yrittää olla urhea, eikä ole kertonut siitä äi-dille. Äiti tulee vasta puoli kuuden aikaan töistä ja Tiiulla on silloin jo kova nälkä. Läksyjäkin on ollut vaikea yksin tehdä. Sitten tulee päivä, jolloin Tiiu kulee kovaa huutoa ja riitelyä aivan seinänaapurista. Tiiunkin koti-ovella kuuluu kovaa kolinaa. Mistähän Tiiu saa apua?

Ensisijaisesti nuorten mielestä Tiiun pitäisi puhua peloistaan äidille, kertoa että häntä pelottaa olla yksin kotona. Kun naapurit riitelevät ja hän on yksin, hänen tulisi soittaa äidille ja kertoa tilanteesta ja pelostaan. Muita eh-dotuksia oli, että Tiiu soittaisi kriisipäivystykseen tai 112:teen. Hän voisi soittaa myös johonkin ”nuorisojuttuun”, eli nuoria auttavalle taholle tai so-siaalitoimeen. Hän voisi myös kysyä apua joltain toiselta naapurilta. Jos joku ”ihmetyyppi” on hänen ovellaan, hänen tulisi soittaa poliisille. Nuoret keksivät monta muutakin auttajaa, jolle voisi soittaa: sosiaalitoimeen, ka-verille, äidille, serkuille, ehdotettiin myös soittamaan 0100100. Tämän kal-taiseen tilanteeseen voi kuka tahansa nuori joutua ja on hyvä, että he tässä saivat harjoitella toimintatapoja. Nuoret ottivat tilanteen pohtimisen vakavasti ja heidän vastauksensa osoittavat, kuinka tärkeää on hyvä yh-teys vanhempiin ja muihin läheisiin ihmisiin.

3. Tehtävä - Koulukiusattu Eero

5. luokkalaista Eeroa on kiusattu koulussa pitkään monin tavoin. Yleensä opettajat eivät ole huomanneet sitä, se tapahtuu niin salaa,

usein välkillä ja isossa porukassa. Eeroa on peloteltu kertomasta kenellekään. Mitä Eero voisi tehdä?

Nuorten vastaukset osoittavat rohkeutta ja neuvokkuutta. He osoittavat, että kenenkään ei pidä jäädä kiusattuna ilman apua, vaikka häntä uhkailtaisiin ja kiellettäisiin kertomasta kenellekään. Nuoret kehottaisivat Eeroa kertomaan opettajalle ja vanhemmille tai ensin vanhemmille, jotka voisivat lähettää sitten viestin opettajalle. Eeron tulisi pyytää joltain aikuiselta apua, vaikka kiusaajat eivät haluaisi ja häntä uhkailtaisiin. Aikuisten tulisi voida puuttua asiaan. Hän voisi kertoa asiasta myös koulun rehtorille tai koulu-kuraattorille.

4. Tehtävä - Nettikiusattu Kaj

Kaj 14 v. viettää paljon aikaa netissä. Yllättäen joku alkaa kopioida hänen chat-viestejään ja pilkata niitä, ja myös levitellä hänen valokuviaan yleisenä jakeluna suurelle ryhmälle. Mitä Kaj voi tehdä saadakseen apua tähän?

Kun Kajin viestejä on kopioitu, levitelty netissä ja häntä on pilkattu, neuvosivat nuoret häntä kertomaan siitä vanhemmilleen ja nettipoliisille. ”Voisi soittaa poliisille ja sanoa kotona vanhemmille asiasta! Vanhempien pitäisi suostua auttamaan.” Hän voisi soittaa 112. Hänen pitäisi pyytää myös nettisivujen ylläpitäjää poistamaan kuvat. Joku ehdotti Kajta heittämään puhelimen pois. Se ei tietenkään ratkaise ongelmaa lopullisesti. Seuraavan kerran kun avaa tietokoneen ja menee nettiin, kohtaa jälleen kiusaajan.

Eräs ehdotus oli, että Kaj voisi lähettää viestin pilkkaajalle. Arvelisin, että yhteydenotosta ei aina välttämättä ole hyviä seurauksia, kiusaaminen saattaa silti jatkua ja kohdentua suoraan viesteissä häneen. Mutta parhaassa tapauksessa kuvien levittäjä saattaa huomautuksestakin tajuta lopettaa. Joka tapauksessa olen nuorten kanssa samaa mieltä, että netti-

kiusaamisen uhriksi joutuneen tulee kertoa asiasta vanhemmilleen ja poliisille. Nettipoliisi on erikoistunut juuri kiusaamistapausten ja kaikenlaisen nettirikollisuuden selvittämiseen.

5. Tehtävä - Elsan hätä perheen ongelmista

Elsa 12 v.on jatkuvasti huolestunut siitä, miten kotona menee. Vanhemmilla on jotain ongelmia ja se kuuluu ja näkyy. Pikkusisko itkee öisin ja Elsa hätäilee, mikä hänellä on eikä saa nukuttua. Läksyjäkään Elsa ei meinaa jaksaa enää tehdä, kaikki stressaa. Mitä hän voi tehdä tässä tilanteessa?

Nuoret löysivät useita ratkaisumalleja näinkin hankalaan ongelmaan, jossa lapsi ei voi kääntyä omien vanhempiensa puoleen ongelmatilanteessa, koska ongelmat koskevat juuri heitä. Joku nuorista ehdotti soittamaan 112, missä toivottavasti asiantunteva työntekijä kertoisi nuorelle sopivan jatkoyhteyden, mistä apua hakea. Mutta ensisijaisesti tässä tilanteessa se ei välttämättä ole paras ratkaisu, vaan ennemminkin jollekin muulle luotetulle aikuiselle puhuminen olisi hyväksi. Nuoret ehdottivatkin puhumista jollekin aikuiselle ja kouluterveydenhoitajalta neuvon kysymistä, mitä tehdä. Lisäksi ehdotettiin puhumista koulukuraattorille tai koulupsykologille, nuorisotyöntekijälle tai mennä perhepsykologille sekä soittaa apua koko perheelle. Hän voisi soittaa sosiaalitoimeen, jolloin koko perheen avuntarve selvitetäisiin. Elsa neuvottaisiin myös soittamaan 116 -nuorten puhelimeen tai Rikulle. Rikosta tässä kuvatussa tapahtumassa ei välttämättä ole tapahtunut, joten Riku eli Rikosuhripäivystys ei siten olisi tarpeen, mutta nuorten puhelimeen on hyvä soittaa. Sieltä Elsa saa tukea ja neuvoja vaikeisiin elämän tilanteisiin. Koskettava huomio oli se, että Elsa neuvottaisiin sanomaan vanhemmilleen ”älkää tapelko!”. Se on aivan oikein, että nuori puhuu suoraan vanhemmilleen. Vanhempien on pysähdyttävä kuuntelemaan lapsiaan ja keskityttävä heidän hätäänsä.

6. Tehtävä - Masentunut Emppu

Emppu 13 vuotta on jatkuvasti väsynyt. Kavereita ei ole. Mikään ei kiinnosta. Läksyt jää tekemättä, kotona on mälsää, kukaan ei ehdi siellä olla hänen kanssaan, isä on töissä tai tekee kotona työasioita, isovelji harjoissa ja äiti muutti muualle. Empun mieli on maassa. Tuntuu ettei kukaan välitä. Keneltä Emppu saa apua?

Empun mieli on maassa ja taustalla on vanhempien ero. Kummallakaan vanhemmalla ei tunnu olevan hänelle aikaa ja tämän oppilaat huomaavat. He etsivät tehtävässä Empulle apua nuorisotyöntekijöiltä, koulukuraattorilta, lastenkodista tai seurakunnasta. He ehdottavat myös, että Emppu voisi yrittää koulussa saada kavereita. Oppilaiden vastauksista ilmenee, että tärkeää olisi että Emppu soittaisi edes jollekin aikuisille ja pyytäisi siltä apua.

7. Tehtävä - Matti uudessa koulussa

Matti on muuttanut juuri uuteen kouluun. Hän ei tunne ketään ja häntä jännittää.

- a. *Miten Matti voisi toimia?*
- b. *Miten sinä voisit toimia, jos olisit Mattin luokalla?*

- a) Matille oppilaat antaisivat neuvoja, että hän voisi etsiä uusia kavereita ja ystäviä uudesta koulusta, voisi tutustua johonkin, hankkia kavereita ja sopeutua. Matti voisi kertoa pulmastaan opettajalle. Hän voisi myös kysyä opettajalta, "Voisitko luetella oppilaat?" Näin tulisivatkin kasvot ja nimet tutummiksi ja olisi helpompaa aloittaa välitunnilla tutustuminen.
- b) Oppilaat vastasivat, että he itse voisivat tervehtiä Mattia, sanoen "Moi", menisivät juttelemaan Matille ja tutustumaan häneen. Joku sanoisi Matille, että "Jos et tiedä mitään, minä voin opastaa." Onkin erittäin hienoa

tarjoutua avuksi uudelle oppilaalle ja tutustuttaa hänet kouluun ja sen tapoihin. Sillä tavalla voi tutustua hyvin ja päästä vaikka kavereiksi.

Nuorten asiallinen paneutuminen tehtäviin sekä monipuoliset ja harkitut vastaukset osoittavat, että he ottivat aiheen vakavasti. Tuli sellainen tunne, että käsiteltiin heille tärkeitä asioita. Aiempi keskittyminen kyselyyn ja palveluiden esittely olivat ilmeisestikin herättäneet heillä ajatuksia, joita he sovelsivat käytäntöön tässä ryhmätehtävässä. Tulee sellainen vaikutelma, että kun nämä nuoret ovat nyt saaneet yhdessä pohtia ja luoda selviytymiskeinoja tarinoiden henkilöille, heillä on jotain hyviä välineitä arjessa vastaan tuleviin haasteisiin, ehkä uusia toimintamalleja ja tietoisuutta siitä, mistä saa apua ja neuvoja. Tehtävä vaikutti sopivan tämän ikätason nuorille. Siinä oli riittävästi haastetta, mutta se ei ollut kuitenkaan ylivoimainen. Jos joku ryhmässä ei keksinyt johonkin vastausta, yhteisellä pohdinnalla he saivat aikaan hyviä ratkaisuja. Nuoret nostivat vastauksissaan esiin terveellisen ruokailun, vuorokausirytmien ja riittävän levon tarpeellisuuden. He asettivat rajoja pelaamiselle ja seurauksia niiden rikkomiselle. He ratkaisivat kiusaamistilanteita neuvoen kertomaan kiusaamisesta aikuiselle, vanhemmille tai opettajille, vaikka kiusaaja kieltäisi.

4.4. Pohdintaa nuorten palvelujen saatavuudesta

Seuraavaksi kartoitin, onko nuorten mielestä heille suunnattuja palveluja saatavilla riittävästi. Kyselyn vastauksista ilmeni, että 11 nuorta 51 vastaajasta ei tiennyt mitään nuorten palvelupisteistä tai tukihenkilöistä. Myös uutta harrastusta toivoi noin 23% nuorista. Harrastusten ja palvelujen saatavuuteen vaikuttaa tiedon saannin lisäksi myös oman asuinpaikan ja palvelujen sijainti sekä perheiden taloudelliset mahdollisuudet.

Espoossa on monipuolisesti palveluja nuorille, muun muassa Yesbox- nuorten palvelupiste ja Ohjaamo, nuorisotiloja sekä monia järjestöjä, jotka toimivat nuorten hyväksi. Vastausten perusteella vaikuttaa, että tieto näistä ei ole saavuttanut

riittävästi nuoria. Koulut työskentelevät yhteistyössä nuorisotoimen sekä seurakuntien ja eri järjestöjen kanssa ja näiden edustajia käy kertomassa nuorten palveluista oppilaille. Myös luokat voivat tehdä vierailuja palvelupisteisiin. Tämän yhteistyön lisääminen voisi osaltaan auttaa nuoria löytämään palveluja. Kehitettävää olisikin edelleen siinä, kuinka opetusohjelmaan saadaan nivottua enemmän palveluohjausta nuorille.

Koulun tarjoamat tukipalvelut, kuten kuraattori, terveydenhoitaja ja psykologi ovat oppilaille yleensä ensimmäinen mieleen tullut tukitaho vanhempien ja opettajan lisäksi. Jonkun oppilaan kommentista ilmeni myös, että ei ole välttämättä aina helppoa päästä esimerkiksi kuraattorin puheille. Kyse voi olla tavoittamisesta, ajanvarauksesta tai yhteydenottotavasta. Voi olla myös epätietoisuutta tai erilaisia käytäntöjä siitä, saako oppilas käydä suoraan henkilökohtaisesti keskustelussa hänen kanssaan vai tulisiko yhteys muodostua opettajan tai vanhempien välityksellä. Terveydenhoitajan luona käynti on monelle luontevaa tapaturman tai sairastumisen yhteydessä, mutta omien huolien kertominen on myös tärkeä osa terveyttä ja hyvinvointia. Kuinka paljon koulun psykologi voisi olla tarjoamassa tukea oppilaiden arkipäiväisissä tilanteissa? Tulee mieleen, että kynnystä avun omatoimiseen hakemiseen voisi kouluissa yhä pyrkiä madaltamaan ja helpottamaan nuorten kontaktin ottamista koulun henkilökunnan tarjoamiin tukipalveluihin.

Palvelujen saatavuuteen ja palvelujärjestelmän toimivuutta on tärkeää tarkastella aivan arjen tasolla yksittäisen nuoren mahdollisuuksista käsin. Nuoren elämään liittyvät palvelut tulisi saada niin sanotusti yhden luukun periaatteella, kokonaisuutena, jonka osat linkittyvät toisiinsa ja tiedonkulku toimii. Jonkun, johon nuori luottaa, tulisi hallita kokonaisuutta ja palvelujärjestelmässä toimivien tulisi saada riittävästi tietoa nuoren tilanteesta ja muiden palvelujen käytöstä, jotta nuoren saama apu olisi tuloksellista ja hänelle sopivaa.

5 KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS

5.1 Tietoja nuorille palveluista ja opastusta käyttöön

Palveluohjausoppitunnin pitäminen peruskoulun kuudesluokkalaisille osoittautui hyväksi tavaksi tiedottaa nuorten palveluista ja opastaa nuoria niiden käytössä. Kyselytutkimuksessa ja palveluesittelyn aikana ilmeni, että useimmat nuoret eivät tunteneet kovinkaan paljon nuorille tarjottavia palveluja. 23,3 % nuorista ei osannut mainita yhtään nuorten palvelupistettä tai tukihenkilöä. Nuorista vain muutama tunsi nuorisotilojen mahdollisuudet. Nämä tulokset osoittavat, että on suostaan kiireellistä varustaa nuoria riittävällä tiedolla nuorten palveluista ja neuvoa heitä, kuinka palveluja käytetään. Nuorten kansalaistaitojen vahvistaminen on sekä tutkimani kirjallisuuden, että tutkimiskyselyn perusteella ehdottoman tärkeää. Palveluohjausoppitunnilla oppilaat saivat käytännönläheistä tietoa nuorten palveluista ja ryhmätehtävän avulla he paneutuivat konkreettisesti miettimään, miten nuori voisi saada apua erilaisissa elämän tilanteissa. Oppilaat suhtautuivat tehtäviin vakavasti ja ryhmätöiden vastaukset osoittivat, että nuoret olivat hyötöneet alustavasta palveluesittelystä ja osasivat nyt soveltaa saamaansa tietoa nuorten erilaisten ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Konkreettinen palveluista kertominen, palveluntuottajien nettisivujen tutkiminen ja keskustelu sekä yhteinen työskentely case-tapausten äärellä auttoivat nuoria hahmottamaan mahdollisuuksia. Palveluohjausoppitunnit toimivat siis hyvin tämän kokeilun perusteella palveluohjauksen välineenä ja niiden avulla voidaan jatkaa palveluohjausta kouluissa.

Tein syksyllä 2016 oppilaille koosteen Espoon nuorten palvelujen nettilinkeistä. (Kuva 8. Espoon nuorten palvelujen esite.) Jaoin sen oppilaille oppituntien jälkeen, jotta he voivat hyödyntää sitä tarpeen mukaan. Koulun rehtori otti lehtisen myös jaettavaksi eteenpäin tarpeen mukaan. (Liite 4.)

KAVERIPIIRI KOULU VAPAA-AIKA
 NUORISOTYÖNTEKIJÄT HARRASTUKSET

TUKEA &
NEUVOA

NUORILLE
ESPOOSSA

Keski-Espoon nuorisotila
http://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Nuori_Espoo/Kivaa_tekemista/Nuorisotilat/KeskiEspoon_asukas_ja_nuorisotila_Sentteri

Kauklahden nuorisotila
http://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Nuori_Espoo/Kivaa_tekemista/Nuorisotilat/Kauklahden_nuorisotila

Seurakunnat
<http://www.espoonseurakunnat.fi/web/toiminta/nuoret>
<http://www.espoonvapaaseurakunta.fi/>
<http://lahiseurakunta.net/>
www.espoohsrk.fi, www.espoonlahtihsrk.fi
<http://www.majakka.net/seurakunta/yhteystiedot/>
<http://kulmakivi.adventist.fi/>
<http://hos.fi/fi/espoo-ortodoksit>

Tyttöjen talo	http://espoontyttöjentalo.fi/
Poikien talo	http://poikientalo.fi/
Yesbox	http://www.espoo.fi/yesbox
Ohjaamo	http://www.ohjaamoespoo.fi/nuorille/
Helsinki Missio	http://www.helsinkimissio.fi/nuortenkriisipiste
Punainen Risti	http://www.punainenristi.fi/nuoret
Nuortenlinkki.fi	http://www.nuortenlinkki.fi/
Mannerheimin lastensuojeluliitto	http://www.mll.fi

Kirsi Hypén, kirsi.hypen@gmail.com, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Palveluohjaus, Koulumestarin koulu 7.10.2016

Kuva 7. Espoon nuorten palvelujen esite.

5.2 Tietoja koululle ja muille nuorten kanssa työskenteleville

Edellä kuvattua esitettä (Liite 4.) voivat hyödyntää myös vanhemmat sekä nuorten kanssa toimivat vapaaehtoistyöntekijät ja ammattilaiset. Linkeistä löytyy tietoa laajalta alueelta lähtien harrastusmahdollisuuksista aina kriisiapuun asti. On yhteystietoja seurakuntiin, nuorisotiloihin, neuvoa opiskelun, työn ja asumisen tuista, tukea yksinäisyyteen, mahdollisuuksia liikuntaan ja vapaaehtoistyöhön. Koulumestarin koulun opettajankokouksessa esite annettiin opettajille, jolloin pari opettajaa pyysi palvelulinkkiesitettä käyttöönsä myös sähköisesti. Opettajat saivat, että tämän kautta he voisivat neuvoa oppilaita heidän erilaisissa tilanteissaan. Rehtori ja opettajat kertoivat, että he kohtaavat päivittäin oppilaiden tuen tarpeeseen ja he tarvitsisivat enemmän tietoa nuorten tukipalveluista.

Kyselytutkimuksen vastauksista ja palveluohjausoppitunnin keskustelujen perusteella ilmeni, että nuorten palvelujen tuottajien olisi hyvä löytää uusia kanavia tiedottamiseen ja varmistaa, että Espoon kaupungin kaikki nuoret saisivat riittävästi tietoja heille tarkoitetuista palveluista. Koulujen kanssa yhteistyön lisääminen ja palveluohjauksen organisoiminen toimivaksi edesauttaisivat tiedon levittämistä.

Kansalaistaitojen opettamisen ja elämänhallintaan liittyvien taitojen vahvistamisen tärkeys vahvistui tutkimuksen ja palveluohjausoppituntien myötä.

Toimitin opettajille ajankohtaista tietoa nuorten hyvinvointia koskien tarpeen mukaan kyselyn ja palveluohjausoppituntien jälkeen keskustellen tai sähköpostitse. Koottuani kyselyn lopulliset tulokset esitin ne 13.2.2017 rehtori Pirjo Tornbergille, joka pyysi esittämään ne edelleen opettajille. Hän vahvisti, että tulokset olivat samansuuntaiset, kuin hänen tuntemuksensa oppilaiden tilanteesta ja tarpeista. Esitin opettajan kokouksessa 28.3.2017 palveluohjausoppitunnin materiaalin sekä yhteenvedon kyselyn tuloksista PowerPointi-esityksenä.

Vastauksista ilmeni toistuvasti viidestä kuuteen oppilasta, joiden tilanne herätti huolta. Heillä ei ollut ketään läheistä luotettavaa henkilöä, ei harrastuksia eikä tietoa nuorten palveluista. He eivät tieneet, miten pääsisivät heitä kiinnostavaan ammattiin. He eivät viihtyneet koulussa. Heistä tuntui yläasteelle siirtyminen pahalta tai pelottavalta. Rehtori kertoi, että heillä on tiedossa nämä oppilaat. Heidän tuen tarpeensa korostui tässä tutkimuksessa. Suurin osa oppilaista vastasi viihtyvänsä koulussa ja heillä on kavereita ja myös joku luotettava läheinen. Kaverisuhteet ovat kaikille tärkeitä. Kuitenkin kiusaaminen nousi esiin suurena huolenaiheena monen oppilaan vastauksista. Aikuisilta odotetaan kiusaamisen estämistä ja väliin tulemistä. Eräs nuori kertoi kokevansa hankalaksi tilanteet, joissa joutuu suojelemaan kaveria kiusaamiselta.

Kehittämisehdotuksia koululle

- Nuorisotiloihin olisi hyvä tutustua yhdessä.
- Yhteistyön lisääminen seurakuntien nuorisotyön kanssa voisi tuoda lisää aktiviteetteja ja tukea oppilaille koulun arjessa sekä erilaisissa elämäntilanteissa.
- Nuorten palveluista tiedottamista ja konkreettista ohjaamista palvelujen pariin voisi lisätä. Järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä voi edelleen kehittää.

- Palveluohjausoppituntien avulla nuorten tietämystä palveluista voisi lisätä ja vahvistaa heidän kansalaistaitojaan.

5.4 Arviointi ja luotettavuus

Arvioin tulosten luotettavuutta suhteessa rehtorin ja opettajien palautteena antamiin tietoihin. Heidän palautteensa kyselyn vastausten ja palveluohjausoppituntien esittelystä osoitti, että tulokset ovat yhtenäisessä linjassa heidän omien huomioidensa kanssa. Erityisesti viiden oppilaan haasteiden esiin tuleminen tuloksissa ja opettajakunnan huoli heistä osoittivat näiden oppilaiden tilanteen vakavuutta sekä kyselyn luotettavuutta suhteessa todelliseen tilanteeseen. Myös nuorten toiveet kouluviihtyvyyden ja uusien aktiviteettien suhteen tuntuivat olevan opettajien tiedossa. Kysymyksiä oli suhteellisen paljon, sillä pyrin kartoittamaan nuorten elämäntilannetta ja tarpeita monipuolisesti niiden avulla. Saman asian esiin tuleminen eri näkökulmista ja asiayhteyksistä vahvisti huomioita, kuten nuorten vaikeuksien ilmenemisen suhteen. Nuorten elämäntilanteen kartoittaminen onnistui siten suhteellisen hyvin, vaikka kaikki nuoret eivät vastanneet aivan jokaiseen kysymykseen. Vastausmäärät näkyivät kunkin kysymyksen kohdalla, joten näin voi vastauksia suhteuttaa oppilaiden määrään. Mikäli kyselyä vielä sovelletaan jatkossa oppilasryhmien tilanteen ja tarpeiden kartoittamiseen, kuten rehtori ehdotti, on toki tarkastettava ja tiivistettävä kyselyä tarpeen mukaan.

Keväällä 2016 päättävien kuudesluokkalaisten palveluohjausopetukselle oli annettu aikaa vain yksi oppitunti, eikä keskustelulle tai palautteille jäänyt aikaa. Luokanopettaja ei ollut paikalla. Pari oppilasta ei jaksanut keskittyä, mutta toiset kuuntelivat ja tekivät hyvin tehtäviä. Syksyllä 2016 aloittaville kuudesluokkalaisille pidetyn kyselyn ja palveluohjausoppituntien jälkeen heidän opettajansa totesi: ”Kyllä sieltä jää mieleen jotain mikä voi auttaa tulevaisuudessa: on sitten kyky toimia, kun tarvitsee.” Myös oppilaiden palaute oli pääosin positiivista ja innostunutta. Nuoret kommentoivat: ”Tosi kiva tunti! Ja sain paljon tietoa kaikista nuorisotaloista jotka kuulosti kivalta!” ja ”Oli hyvä esittely :) - nyt tiedän minne soittaa jos kaipaan apua!” Nuoret olivat kiinnostuneita saamaan tietoa heille järjestetyistä

palveluista ja keskittyivät kuuntelemaan. Pari oppilasta tuntui jäävän hiljaisiksi eivätkä näyttäneet osallistuvan kovin mielellään. Kyselyn vastauksissa näkyi myös, että johdonmukaisesti joku vastaaja oli hyvin negatiivinen, mikä vaikutti kumpuaavan siitä, että hän ei ollut saanut apua silloin kuin olisi tarvinnut. Usean vastoinikäymisen lamauttamana nuori voi sulkeutua itseensä kuin simpukka, eikä luota enää aikuisten apuun. Silloin toivoisin edes pienen välittämisen kokemisen avaavan nuoren kuorta. Jospa yksikin ajatus jäisi tuomaan toivoa.

Palveluopetuksen jälkeen tehdyssä ryhmätehtävässä ilmenee, että nuoret olivat todella paneutuneet asiaan ja löytäneet hyviä ratkaisuja eri tilanteissa olevien nuorten auttamiseksi. Vastaukset olivat asiallisia, oikeudenmukaisia ja sisälsivät tilanteisiin sopivia, hyviä oivalluksia. Kysymykset vaikuttivat sopivan kuudesluokkalaisten pohdittavaksi. Ryhmätehtävien koonnissa jokaisesta ryhmästä oppilas sai esitellä heidän vastauksensa yhteen kysymykseen. Tähän saivat muut ryhmät lisätä omat ehdotuksensa. Jos oppitunteja olisi mahdollista pitää yksi enemmän, nuoret voisivat tehdä oman PowerPoint -esityksensä tai muun mieleisensä tuotoksen, joka tukee nuorten itsenäistä selviytymistä. Näiden tutkimukseen liittyneiden oppituntien perusteella vaikuttaisi tarkoituksenmukaiselta jatkaa palveluohjauspaketin kehittämistä. Nuorille voi tällä tavoin opettaa yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja neuvoa heitä niiden käytössä. Koulussa palveluopetuksen liittäminen yhteiskuntaoppiin tai terveystietoon vaikuttaa olevan toimiva ratkaisu tämän kokemuksen ja opettajien kommenttien perusteella.

Kyselyssä oli muutamia nuorille vaikeita lauseita, niitä tulisi selkeyttää. Saman asian toistoa voin myös karsia ja vähentää kysymyksiä. Toisaalta tarkoituksensa oli useamman näkökulman kautta saada vastauksia samasta aihepiiristä, jotta oppilaiden aito mielipide ja tilanne tulisi ilmi. Oppitunnin rakennetta voisin kehittää niin, että luennoivan esittelyn osuus lyhenee ja käytetään enemmän aikaa vuorovaikutteiselle tutkimiselle ja keskustelulle. Tähän vaikuttaa kuitenkin annettu aika. Nuorten palvelujen esittely vaatisi aikaa kokonaisen oppitunnin, 45 minuuttia, jotta palveluntarjoajien linkkien tutkimiselle ja keskustelulle jäisi riittävästi ai-

kaa. Samoin ryhmätyöhön keskittyminen ja vastausten kunnollinen esittely keskusteluineen vievät toisen oppitunnin. Yhdistelmätunnin pitäminen on hyvä ratkaisu palveluohjausopetukseen.

Palveluohjausoppitunnin esittäminen opettajankokouksessa 28.3.17 herätti mielenkiintoa ja pari opettajaa pyysi käyttöönsä nuorten palvelujen yhteystietovalikkoa, joka on Power-Point -nettilinkkisivuna. Lähetin sen rehtorille, jotta Koulu-
mestarin koulun henkilökunta voi tarvittaessa etsiä sen avulla tukea oppilailleen. Sain myös ehdotuksia palveluohjausoppituntien esittämisestä muihin kouluihin ja Espoon kaupungin hyvinvointiryhmälle. Oppilaiden (Liite 5.) opettajien ja rehtorin antama palaute rohkaisee ajattelemaan, että kehittämistyöstä on ollut jo hyötyä heille ja työtä palveluohjauksen kehittämiseksi kouluissa kannattaa tehdä.

Kehittämistyön tulokset palveluohjauksen ja kansalaistaitojen vahvistamisen tarpeesta ja hyödystä nuorille saavat edelleen tukea tutkimastani tietoperustasta. Ilmeni, että nuoret eivät tunne kovin hyvin palvelujärjestelmää ja siten on vaikeaa toimia sen puitteissa, kuten Tapio Kuure ja Jukka Lidman toteavat opaskirjassaan Yhteistyöllä parempaa. (Kuure, Lidman, 10-11.) Nuorten mukaan ottaminen kehittämistyöhön toi esiin heidän innokkuutensa ja kykynsä oppia ja selvittää asioita. Heidän osallistumisestaan huomasin, että heidän kansalaistaitonsa saivat vahvistusta jo näiden oppituntien aikana. Nuoret osallistuivat vakavalla mielellä kyselyyn ja toivoivat, että siitä on heille hyötyä tulevaisuudessa. Ryhmätehtävissä ongelmaratkaisuun paneutuminen oli aitoa ja nuorten vastaukset olivat hyvin järkeviä, käytännön läheisiä ja nuorten hyvinvointia tukevia. Palveluohjaus ja ryhmätyöt kokonaisuudessaan tuntuivat onnistuneen varsin hyvin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Nuorten palvelujen saatavuuteen vaikuttaa, onko paikkakunnalla riittävästi nuorten palveluja ja löytääkö nuori tarvitsemansa palvelun. Tutkimani tietoperustan ja kehittämistyöstä saamieni tulosten perusteella ilmeni, että nuorten palveluja on

Espoossa varsin monipuolisesti tarjolla, mutta ainakaan nämä kuudesluokkalaiset nuoret eivät tunne niitä riittävästi. Toisaalta tässä iässä nuoret vasta alkavat suuntautua kodeista ulospäin ja itsenäistyä eikä heidän voikaan odottaa itse hankkineen tietoa palveluista. Kotien ja koulun olisi kuitenkin hyvä kyetä opastamaan nuoria paremmin. Nuorten vastauksista kuvastui omien vanhempien, sisarusten ja kavereiden tärkeys. Nykyisin monen Etelä-Suomessa asuvan perheen sukulaiset asuvat kaukana eikä kaikilla ole isovanhempien tukea. Aiemmin maaseutuyhteiskunnassa oli suvun ja läheisten tuki yleensä saatavilla, kun ihmiset asuivat suurina perheinä, parhaassa tapauksessa useamman sukupolven huolehtiessa toinen toisestaan. Tänä päivänä korostuvat nuorten keskinäiset suhteet ja turvautuminen toisiinsa sekä varsinkin kriisitilanteissa ulkopuolisen tuen tarve. Vanhempien tuen ohella kuudesluokkalaiset nuoret pitävät tärkeänä myös ulkopuolista apua ja neuvoa eri elämäntilanteissa ja heidän tulisi saada enemmän näistä tietoa.

Oppilaiden vastauksissa oli vain vähän yksittäisiä mainintoja nuorten turvatoista ja tukijärjestöistä, joten tuen tarpeessa olevan nuoren keinot etsiä itse palveluja ja esimerkiksi kriisiapua vaikuttavat vähäisiltä. Yleiset nuorten palvelupisteet ja Espoon Nuorten nettisivut eivät myöskään olleet vielä tuttuja kuudesluokkalaisille. Vaikuttaa, että on tarvetta kehittää yleistä, ennaltaehkäisevää ohjausta ja neuvontaa nuorille, jotta voitaisiin yhä paremmin ja riittävän varhaisessa vaiheessa tukea nuorten elämönhallintaa ja selviytymistä sekä osallisuutta niin tavallisessa arjessa kuin elämän kriisitilanteissakin.

Kiusaamisen estäminen nousi esiin selkeästi tärkeänä kysyttäessä mitä oppilaat toivovat tehtävän koulunkäynnin hyväksi ja kouluviihtyvyyden lisäämiseksi. Toivottiin tukea niin, ettei oppilaan itse tarvitsisi pyrkiä estämään kiusaamista. Eräessä kommentissa todettiin, että suuressa osassa kouluissa ei puututa kunnolla kiusaamiseen ja toivottiin, että siihen puututtaisiin paremmin. Niin sisätiloissa luokassa ja siirtymävaiheissa kuin välitunneillakin tapahtuu kiusaamista. Kaikkea oppilaiden välistä kiusaamista on vaikea havaita. Valvonnan lisäämiseen vaikuttaa olevan tarvetta. Pihaviihtyvyyttä ja kivaa tekemistä lisäämällä nuorten mieliala säilyy hyvänä. Kavereiden merkityksen ollessa suuri, olisi mielestäni

hyvä panostaa kouluissa vahvasti ryhmäytymisen tukemiseen ja kaverisuhteiden sekä hyvän yhteishengen syntymiseen.

Oppilaista viidellä, kuudella nuorella ilmeni huomattavia vaikeuksia elämässään ja koulunkäynnissään. Heidän opettajillaan on nyt vahvistettua tietoa tilanteesta ja he voivat panostaa heidän tukemiseensa. On tärkeää selvittää, kuinka heitä voidaan riittäväällä tavalla tukea tässä vaiheessa. Kehittämisen kannalta on hyvä pohtia myös, miten voisi ennalta ehkäistä oppilaiden vaikeuksien pahenemista ja helpottaa avun saamista. Hyvinä peruspilareina nuoren elämän ja oppimisen tukemisessa näkisin palveluohjauksen lisäämisen opetukseen, nuorisotyöntekijän läsnäolon lisäämisen koulun arkeen ja yleisestikin nuorten henkilökohtaisen kohtaamiseen ja kuunteluun panostamisen. Henkilökohtaisen tuen kautta voivat nuoren kouluviihtyvyyden ja arjen hallinta parantua, tulevaisuuden suunnitelmat selkiytyvät ja toivo lisääntyy pelon väistyessä. Välittämisen kokeminen ja turvallisuus ovat perusasioita, joiden kautta nuori jaksaa ponnistaa eteenpäin. Mieli kevenee, oppiminen helpottuu ja kaverisuhteiden solmiminen onnistuu, kun nuoren taakan kantajiksi ja suunnan näyttäjiksi löytyy luotettavia ihmisiä, joilla on aikaa ja tahtoa kuunnella nuorta.

Tuloksista ilmenee, että näillä nuorilla ei ole riittävästi tietoa tukimahdollisuuksista ja nuorten palvelupisteistä suhteessa siihen, mitä palveluja heille on kuitenkin olemassa. Nuorten palveluista tiedottamista ja konkreetista, henkilökohtaista nuorten ohjaamista palvelujen pariin tulisi mielestäni lisätä. Järjestöt ja seurakunnat voisivat olla aktiivisempia nuorten tavoittamisessa ja palvelujensa tarjoamisessa. Toisaalta koululla on hyvä mahdollisuus vahvistaa nuorten kansalaistaitoja liittämällä opetuksen yhteyteen tutustumisia järjestöjen toimintaan. Seuratunani koulujen uskonnon opetuksen vähentymistä arvioin, että nuorille on syntynyt entistä vähemmän kosketuspintaa tutustua seurakuntien mahdollisuuksiin tukea heitä ja tarjota harrastuksia. Seurakunnat ja monet järjestöt tarjoavat monipuolisesti palveluja nuorille. Nuorten ja heidän vanhempiensa olisi hyvä lähemmin tutustua näihin. Koulu voi palveluohjauksella ja tutustumiskäynteillä järjestämällä luoda arvokkaita yhteyden siltoja nuorten ja heidän perheidensä elämään.

Nuoret antoivat hyviä ehdotuksia kouluviihtyvyyden lisäämiseksi. He toivoivat opettajilta enemmän kannustusta, tukea ja kuuntelua. He kiinnittivät huomiota kaverisuhteisiin. Koulun välitunneille toivottiin enemmän tukea ja valvontaa aikuisilta sekä enemmän piha-aktiviteetteja kuten kiipeilytelineitä, pöytätennistä sekä liikuntaa. Oppilaiden konkreettiset ehdotukset ja pyynnöt ovat arvokkaita koulun toiminnan ja ilmapiirin kehittämisessä. Hyvinvoiva oppilas oppii parhaiten ja hyvät suhteet opettajien ja oppilaiden kesken tukevat niin nuorten oppimista kuin opettajienkin työskentelyä. Ehkä oppilaskyselyillä voisi aika ajoin virkistää koulun toimintaa ja löytää keinoja tukea oppilaiden hyvinvointia ja oppimista sekä kouluvihtyvyyttä. Keskusteluissa opettajien ja rehtorin kanssa ilmeni, että heillä on tiedossa monia nuorten toiveita ja tarpeita. Toivon, että näiden näkyväksi tekeminen kyselyn kautta antanee nyt konkreettisia keinoja viedä hyviä muutoksia rohkeasti eteenpäin.

Toivon palveluohjausoppituntien antaneen näille nuorille tarpeellista tietoa ja välineitä käyttöönsä sekä toivoa ja rohkeutta hakea apua. Juuri vaikeuksissa olevien rohkaisemiseksi ja neuvomiseksi on tärkeää antaa nuorille yleistä tietoa yhteisesti, sillä monikaan ei välttämättä tule itse esiin kysyäkseen apua. Samalla myös toiset nuoret saavat tietoa nuorten palveluista ja tukimuodoista tulevaisuuden varalle niin itseään kuin toisiansa varten. Nuoria on tärkeää varustaa myös toistensa tukemiseen, sillä kaverinsa tilanteen ja avuntarpeen moni nuori huomaa ennen aikuisia. Tällöin lähinnä painottaisin sitä, että nuori oppii ohjaamaan kaverinsa avun piiriin, eikä jää yksin auttamaan. Nuorten keskuudessa voi olla paljon kaverin tukemista, mutta usein tarvittaisiin myös luotettavan lähiaikuisten tai ammattiauttajien apua.

6.1 Jalkauttaminen

Tämän opinnäytetyön yhteydessä toteuttamaani nuorten palveluohjausopetuspakettia on tarkoitus kehittää ja luoda yhteistyötä muihinkin kouluihin. Tilaajakoulun rehtori on kiinnostunut palveluohjausoppituntien liittämistä muuhun opetuk-

seen Koulumestarin koulussa. Hän kysyi, voisinko esitellä palveluohjausoppituntia myös muille kouluille, minkä mielelläni teen. Syksyllä toteutetun tutkimuksen yhteydessä palveluohjaus toteutettiin yhteiskuntaopin tunnilla, mikä oli opettajien mielestä luontevaa. Jatkan mielellään palveluohjausoppituntien kehittämistä yhteistyössä Koulumestarin koulussa ja mahdollisissa muissa kouluissa. 13.2.17 keskustelin rehtori Pirjo Tornbergin kanssa palveluohjausoppitunnin ja kyselytutkimuksen tuloksista. Nuorten antamat vastaukset vakuuttivat häntä siitä, että niiden mukaisia asioita on pyrittävä kehittämään. Hänellä itsellään oli jo ollut samansuuntaisia ajatuksia oppilaiden tarpeista ja kyselyn tulos vahvisti niitä. Rehtori kutsui esittämään tulokset opettajankokouksessa 28.3.17. Hän kertoi myös haluavansa, että Koulumestarin koulussa annetaan tämänkaltaista palveluohjausopetusta vuosittain kuudesluokkalaisille. Sovimme, että olen yhteydessä opetusvirastoon, jotta voimme selvittää millä tavoin asiassa edetään ja olisiko oppimateriaaliksi tuotteistaminen mahdollista. Pohdimme mahdollisuuksia toteuttaa palveluohjausoppitunteja toimien nuorisotyön kautta tai itsenäisenä palveluntuottajana toiminimeni kautta koululle tarjoten.

Olen ollut yhteydessä Espoon opetusvirastoon maaliskuun 2017 aikana ja lähettänyt palveluohjausoppitunnin materiaalin tutustumista varten. Suunnittelua palveluohjausopetuksen liittämistä oppilashuoltoon ja opetukseen on tarkoitus jatkaa tämän kevään aikana opetusviraston ja Koulumestarin koulun kanssa. Rehtori Pirjo Tornberg on ehdottanut, että syksyllä 2017 pitäisin kuudesluokkalaisille palveluohjausoppitunnin ja kartoittaisin heidän tilannettaan. Sen jälkeen on tarkoitus esitellä tulokset vanhempainillassa ja antaa myös vanhemmille tietoa nuorten palveluista. Tällä tavoin tuetaan oppilaiden siirtymistä yläkouluun. Vanhempainiltaan kutsutaan lähiyläkoulun opinto-ohjaaja ja oppilashuoltoryhmän henkilöstöä. Jatkamme palveluohjauksen suunnittelua 14.8.2017 Koulumestarin koulussa rehtori Pirjo Tornbergin ja koulukuraattorin kanssa.

Oppilaille jakamaani esitettä nuorten palvelujen nettilinkeistä olen muokannut siten, että sitä voi jakaa yleisesti kaikille nuorille, nuorten läheisille ja heidän kanssaan toimiville henkilöille, jotka haluavat opastaa ja tukea nuoria heidän harras-

tustensa tai erilaisten elämänsä kysymysten ja tarpeiden suhteen. Opetusvirastolta aion tiedustella, hyväksyttäisiinkö esitteet painettaviksi ja jaettaviksi kaikkiin kouluihin. Esitteitä kannattaisi jakaa myös nuorten palvelupisteisiin, kuten Yes-box ja Ohjaamoon nuorten saataville.

Rehtori Pirjo Tornberg kertoi opettajankokouksessa, että nuorten tuen tarve ilmenee päivittäin ja palveluohjaukselle on tarvetta. Koulumestarin koulu on ottamassa uusia askeleita palveluohjauksen liittämistä kuudesluokkalaisten opintoihin ja oppilashuoltoon sekä yhteistyöhön vanhempien kanssa yläasteelle siirtymisen yhteydessä. Erityisesti nivelvaiheissa oppilaiden tukeminen on hyvin tärkeää. Myös varsinaisten kansalaistaitojen vahvistaminen yhteiskuntatiedon ja terveystiedon oppiaineisiin liittäen on tämän kehittämistyön kautta näyttäytynyt hyvänä mahdollisuutena.

6.2 Loppupäätelmä

Nuorten palvelukeskusten muodostamisen ja yhteiskuntamme palvelujärjestelmän uudistamisen lisäksi tulisi nuorille antaa myös riittävän varhain ohjausta heidän käytettäväkseen tarkoitetuista palveluista. Jos nuorilla olisi itsellään enemmän tietoa nuorten palveluista ja niihin hakeutumisen tavoista, he voisivat tarpeen tullen tutustua niihin ja hakeutua palvelujen piiriin rohkeammin myös omaaloitteisesti ennen kuin jokin elämäntilanne etenee kriisiin asti. Kynnystä avun hakemiseen tulisi madaltaa mahdollisimman varhain tiedottamisella ja käytännön läheisellä opastuksella, keskustellen ja mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäyntejä tehden. Näin on toimittukin esimerkiksi Koulumestarin koulussa, jossa oppilaat ovat saaneet tutustua esimerkiksi Espoon Tyttöjen talon toimintaan. Tyttöjen talossa on mahdollista keskustella kaikesta elämänsä koskevasta asiasta luottamuksellisesti aikuisten kanssa ja saada tukea sekä ihan vaan viettää aikaa tyttöjen kesken jutellen, askarrella, pelailla tai osallistuen ryhmiin. Poikien talo toimii Helsingissä. Näiden nuorten palveluiden tiedot löytyvät internetistä, mutta kukapa nuorista keksisi etsiä sellaista palvelua, ellei siitä kerrota ensin? Palve-

luohjausta koulun opetukseen nivomalla tuetaan nuoria elämään kokonaisvaltaisesti yhteiskuntamme toimivaltaisina jäseninä. Vahvistamme heidän kansalais-taitojaan ja tuemme elämän haasteissa.

Nuorten mielipidettä palveluista ja niiden järjestämisestä tulee kysyä ja ottaa heidät mukaan uusien palvelujen suunnittelun sekä vanhojen palvelujen uudistamiseen. Tämä saa nuoren kokemaan itsensä arvokkaaksi ja hyväksymään palvelut, mutta ennen kaikkea palvelut saadaan yhteistyössä nuorten kanssa muokattua heidän tarpeisiinsa sopiviksi.

Mielestäni koulujen olisi tärkeää panostaa kansalaistaitojen opettamiseen ja antaa tietoa nuorten palveluista jo ainakin kuudennesta luokasta lähtien, jotta nuorille muodostuisi laajempi käsitys heidän mahdollisuuksistaan ja heillä olisi niin sanotusti työkaluja pakissa sen päivän varalle, kun niitä tarvitaan. Käytännöllinen ohjaus, keskustelu ja nuorten kuunteleminen rinnalla kulkien auttaa eteenpäin elämän poluilla. Ennaltaehkäisevän työn merkitystä ei voida unohtaa.

LÄHTEET

- Hammarberg Leila, Klemetti Reija, THL 2016. Nuorten palvelujen järjestämisen malleja Manner-Suomessa. Työpäpaperi 34/2016. Puhelinhaastattelujen raportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. ISBN 978-952-302-750-3. Verkkojulkaisu, viitattu 2.5.2017. https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/131367/URN_ISBN_978-952-302-750-3.pdf?sequence=1.
- Hänninen, Kaija 2007. Palveluohjaus. Asiakaslähtöistä täsmäpalvelua vauvasta vaariin. Stakes, Helsinki. Verkkojulkaisu, viitattu 2.5.2017. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75697/R20-2007-VERKKO.pdf?sequence=1>.
- Juntunen, Miia 2011. Suomussalmelaiset nuoret : ongelmat, itsemurhat ja palveluohjaus. AMK-opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Kalliomaa, Johanna 2015. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot 2015 sekä nuorisotakuu. Etelä-Suomen aluehallintovirasto, opetus- ja kulttuuritoimi. Verkkojulkaisu, viitattu 2.5.2017. http://www.avi.fi/documents/10191/4529462/ESAVI_julkaisuja_42_2015.pdf/ee1fd3a2-d4aa-47f4-ae6e-8c2255885942.
- Kemppinen, Pertti 2000. Lasten ja nuorten tunne-elämän häiriöt. Vantaa: Kanustusvalmennus P. & K. Oy. Painettu Tallinnassa.
- Kouluterveyskysely 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki 2016. Verkkojulkaisu, viitattu 2.5.2017. http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisu/pdf/Kouluterveyskysely/Kouluterveyskysely_2015.pdf.
- Kuure, Tapio & Lidman, Jukka (toim.) 2012-2013. Yhteisellä työllä parempaa. Opaskirja monialaisen yhteistyön kehittämiseksi nuorten hyvinvointipalveluissa. Opit käyttöön -hanke 2012-2013. Verkkojulkaisu, viitattu 14.9.2016.
- Launonen, Pekka. Nuorisotyön oppikirja: ”Nuorisotyötä on tehtävä”. Kirkko muutosten keskellä 2004, 157 - 158.
- Lähteenmäki, Saira 2013. Nuorten palveluohjaus Facebookissa. Kokemuksia sosiaalisen median hyödyntämisestä nuorten palveluohjauksessa 1.5.-21.11.2013. Viitattu 2.5.2017. http://www.tuunaamopo.fi/tiedostot/MOPO-seminaari_2013/PalveluohjausFBssaLhteenmki.pdf.
- Myllyniemi, Sami & Berg, Päivi 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Viitattu 2.5.2017. <https://tietoanuorista.fi/nuorten-oma-kasitys-ruuden-ikarajoista-selvitetty/>.
- Mäkinen, Sanna 2014. Välittävät verkostot? Tukiverkot koulutuspolulta poikenneiden nuorten kuvaamina. Verkkojulkaisu 27.10.2014. <https://www.sli-deshare.net/SannaMkinen1/vliittvt-verkostot-tukiverkostot-koulutuspolulta-poikenneiden-nuorten-kuvaamina>.
- Ohjaamo Espoo. Viitattu 27.4.2017 <http://www.ohjaamoespoo.fi/nuorille/>.
- Opetushallitus. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Painettu Vammalassa 2004.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma. Opetus- kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6. ISBN 978-952-263-102-2 (PDF). <http://docplayer.fi/1319700-Lapsi-ja-nuorisopolitiikan-kehittamisohjelma-2012-2015.html>.
- Poikien talo. Kalliolan setlementtitalo. Viitattu 23.5.2016 <http://poikientalo.fi>.
- Rose, S.M & Black, B.I. 1985 Advocacy and Empowerment. Mental Health Care in the Community. Boston, London and Henley, Routledge & Kegan Paul.
- Suominen, Sauli & Tuominen, Merja 2007. Palveluohjaus portti itsenäiseen elämään. Helsinki. Picaset Oy, Profami Oy.
- Tarvainen, Tom & Pietiläinen, Ville & Kuure, Tapio (toim.) 2007. Nuoret eivät odota – palvelurakenteen muutos nyt. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:6. Painettu Helsingissä 2007.
- Tyttöjen talo. Viitattu 23.5.2016. <http://espoontyttojentalo.fi/yhteystiedot>.
- Savolainen, Virnes, Hilpelä, Palola 2015. Nuorisotakuutyöryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi. Työ ja yrittäjyys 19/2015. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 2.5.2017. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74962/TEMjul_19_2015_web_19032015.pdf?sequence=1.

LIITTEET

- Liite 1 Webropol -kysely
- Liite 2 Palveluohjaustunnit, tiedote opettajille
- Liite 3 Case - ryhmätehtävä
- Liite 4 Espoon nuorten palvelujen esite
- Liite 5 Nuorten palautteet, kuva

Summer

Nuorten palvelukysely

1. Mitä nuorten harrastuspaikkoja tai harrastustoimintaa tunnet?

2. Mitä nuorten palveluja, palvelupisteitä tai neuvoja, ohjaajia ja tukihenkilöitä tiedät olevan olemassa?

3. Mitä teet vapaa-aikanasi?

4. Mistä yleensä etsit tietoa harrastuksista, tukea tai neuvoja?

Valitse sinulle tärkeät vaihtoehdot. Lisää tarvittaessa lisätietoa tekstikenttään.

Koulun tiedotteet

Opettajat ja muu koulun
henkilökunta

Vanhempien kautta

Ystävien kautta

Internetin kautta. Kirjoita nettisivut, joista
etsit.

Sanomalehdet,
aikakauslehdet

- Nuorten lehdet
- Kaupan ilmoitustaulu
- Televisio
- Muualta

5. Haluaisitko löytää uuden harrastuksen?

Voit kertoa tilanteestasi ja toiveistasi.

- Kyllä
- En

6. Onko sinulla vapaa-aikanasi kavereita?

Voit kertoa lisää tilanteestasi ja toiveistasi tekstikenttään.

- Kyllä
- Ei

7. Onko sinulla koulussa kavereita?

Voit kertoa lisää tilanteestasi ja toiveistasi tekstikenttään.

- Kyllä
- Ei

8. Viihdytkö koulussa?

Voit kertoa lisää tilanteestasi ja toiveistasi tekstikenttään.

- Kyllä
- Ei

9. Keneltä voit pyytää apua, jos koulussa on vaikeaa olla?

10. Millaista tukea toivoisit koulunkäyntisi hyväksi?

11. Jos sinua kiusataan koulussa, mitä voit tehdä?

12. Kirjoita tähän, jos sinulla on jokin kysymys tai toive koulun suhteen?

13. Mistä nuoret yleensä saavat tietoa, jos tulee jokin tarve tai pulma liittyen ...

Kirjoita vastaus sen mukaan kuin tiedät, kunkin kohdan tekstikenttään.

kaveripiiriin?

kouluun?

kotiin ja perheeseen?

terveyteen?

talouteen?

14. Onko sinulla joku tärkeä ihminen, johon voit luottaa?

Voit kertoa tekstikentässä yleisesti kuvaten, onko se esim. koulu- tai pihakaveri, sukulainen, perheenjäsen tai muu.

Kyllä

Ei

15. Tiedätkö, mistä nuori voi hakea apua, jos perheessä olisi jokin vaikea tilanne, jota nuori ei saa vanhempien kanssa ratkaistua?

Kirjoita tekstikenttään ehdotus, mistä apua voi hakea.

Kyllä – mistä?

En tiedä.

16. Mistä nuoret yleensä saavat tietoa, jos tulee jokin tarve tai pulma liittyen seuraaviin asioihin?

Kirjoita vastaus sen mukaan kuin tiedät, kunkin kohdan tekstikenttään.

Unettomuus, väsymys, masennus tai pelot?

Koulussa jännittää niin että on vaikea olla luokassa.

Nuori on yksin kotona ja pelottaa, mihin voi soittaa?

17. Kerro, mitä odotat yläasteelta?

18. Miltä tuntuu siirtyminen yläasteelle?

19. Mitä haluaisit tehdä peruskoulun jälkeen? Kerro ajatuksiasi, jos sinulla on jotain toiveita.

20. Tiedätkö, mistä saat tietoa erilaisista opiskelumahdollisuuksista?

Kirjoita tekstikenttään esimerkkejä, mistä saat tietoa.

Kyllä.

En tiedä.

21. Tiedätkö, mistä saa taloudellista tukea opiskeluun?

Kirjoita vastaus tekstikenttään.

22. Mistä ammatista olet kiinnostunut?

23. Pohdi tässä, miten pääset sinua kiinnostavaan ammattiin.

24. Mistä nuorten palveluista tahtoisit lisätietoa?

Nuorten palveluista keskustellaan oppitunnilla. Jos toivot että sinulle lähetetään lisätietoja, voit jättää pyynnön opettajallesi tai lähettää minulle suoraan sähköpostin os. kirsi.hypen@gmail.com.

25. Miten koulussa viihtymistä voisi lisätä?

26. Miten toivoisit Suomen päättäjien tekevän nuorten hyväksi?

LÖYTÄÄKÖ NUORI PALVELUN –opinnäytetyötutkimus

Tutkimukseen kuuluu netissä tehtävä kyselylomake ja oppilaille jaettavat ryhmätehtävät sekä palveluohjausta. Kyselytutkimus on nimetön ja sen aineistosta voi saada yleiskuvan nuorten tarpeista ja toiveista nuorten palvelujen suhteen.

OPPITUNTISUUNNITELMA KLO 9-11:30

1. Oppitunti klo 9-9:45:

Asian esittely ja tutkimukseen osallistuminen kyselylomakkeen täyttämällä netissä. Kyselyn täyttämisen jälkeen välitunti.

2. Oppitunti palveluohjaus klo 10:15-11 vai 11:30 ? (sopiiko ruokaan asti tarpeen mukaan?)

- a) Nuorten palveluihin tutustumista powerpoint-esityksen avulla, netin kautta palveluntarjoajien sivujen tutkimista, tukipisteiden etsimistä.
- b) Ryhmätehtävien tekeminen ja keskustelua nuorten kanssa heidän kysymyksistään tai tarpeistaan ja toiveistaan. Olemassa olevia ryhmiä voidaan hyödyntää. Ryhmätyönä kukin ryhmä voi ottaa yhden tehtävän 1-7 omakseen, jonka esittelee muille. Muita tehtäviä oppilaat voivat tehdä ryhmissään sen mukaan kuin aikaa riittää.

Kyselytutkimus tapahtuu tietokoneen tai älypuhelimien kautta nettilinkillä, se on Webropol -kysely, joka etenee kysymys kerrallaan, 26 kysymystä. Tietokoneella se on nopein tehdä, noin 15-20 min, mutta kännykällä on hitaampaa.

TÄSSÄ ON KOPIO KYSELYSTÄ, VOITTE TUTKIA <https://www.webropolsurveys.com/S/5F310F8841C869C5.par>

Varsinaista kyselyä varten lähetän alkuperäisen tutkimuslinkin erikseen Jarmolle niin hän voi laittaa sen jaettavaan kansioon.

Toivon, että tarpeen mukaan välitätte tiedon vanhemmille tästä oppilaiden mahdollisuudesta osallistua tutkimustyöhön nuorten palvelujen hyväksi.

Lähetän katsottavaksenne em. palveluohjausopetuksen esittelyversion (kesto n. 30 sek) (SINUN PALVELUSI 2a esitys.pptx)

Liitän ryhmätehtävälomakkeet (case kysymykset nuorille).

Opinnäytetyöhön suunnitelmaan voitte tutustua katsomalla lyhyen pw-esityksen Löytääkö nuori palvelun. Kertokaa jos haluatte kirjallisen ONT-suunnitelman tai muuta lisätietoa.

Kiitos yhteistyöstä :)

Ystävällisin terveisin,

Kirsi Hypén

Puh. 0447711745

Kirsi Hypén, 2016. Humak opinnäytetyö, tutkimus nuorten palvelujen saatavuudesta.

LASTEN JA NUORTEN HARRASTUKSET JA TUKIPALVELUT

YHTEINEN KEHITTÄMISTUTKIMUS

Nämä tapaukset ja henkilöt ovat keksittyjä, mutta mahdollisia tilanteita, joissa lapsilla ja nuorilla on erilaisia tarpeita. Joku voi tarvita harrastuksia, kavereita tai vanhempien tukea, joku voi olla sellaisessa tilanteessa että täytyy kysyä apua vakavampaan kriisiin tai ongelmaan. Osaisitko neuvoa heitä? Keskustele ja pohdi luokkatoveriesi kanssa 3-4 hengen ryhmissä ja etsikää yhdessä apua myös netin kautta. Valitkaa ryhmästä kirjuri, joka kirjoittaa, ja sopikaa keskenänne, miten neuvoisitte näitä nuoria toimimaan heidän tilanteissaan. Kirjoittakaa ylös puhelinnumerot, nettilinkit ja mahdolliset tukihenkilöt ja auttajat sekä harrastukset, joita löydätte tai keksitte nuorten tueksi.

Kirjoittakaa tiedot word-tekstitiedostoon tai tehkää Power-Point –esitys ja tallentakaa tiedosto nimellä NEUVOXXX , jossa X–kirjaimien paikalle laitat jonkun keksimänne ryhmänimen. Oma nimeä ei tarvitse kirjoittaa. Tähän lomakkeeseen voit myös tehdä alustavia muistiinpanoja.

- 1. 7-luokkalainen Ville istuu lähes kaiken vapaa-ajan tietokoneella. Hän syö sen ääressä, nukahtaa sen viereen, hän ei irrota siitä katsettaan edes aamulla pukiessa. Tabletti kulkee mukana aamiaispöytään ja äiti hermostuu. Läksyjen teko jää iltamyöhään tai unohtuu, kun kaverit nettipelissä tarvitsevat kaiken huomion Villeltä. Kuntokin alkaa olla huono, Ville ihmettelee kun ei jaksa enää juosta. Jos olisit Villen kaveri, sellainen, joka ei ole peleissä kiinni, mitä neuvoisit häntä tekemään?**

- 2. 9-vuotias Tiiu joutuu paljon olemaan yksin kotona koulun jälkeen. Häntä pelottaa olla yksin, mutta hän yrittää olla urhea, eikä ole kertonut siitä äidille. Äiti tulee vasta puoli kuuden aikaan töistä ja Tiiulla on silloin jo kova nälkä. Läksyjäkin on ollut vaikea yksin tehdä. Sitten tulee päivä, jolloin Tiiu kulee kovaa huutoa ja riitelyä aivan seinänaapurista. Tiiunkin kotiovella kuuluu kovaa kolinaa. Mistähän Tiiu saa apua?**

- 3. 5. luokkalaista Eeroa on kiusattu koulussa pitkään monin tavoin. Yleensä opettajat eivät ole huomanneet sitä, se tapahtuu niin salaa, usein välkillä ja isossa porukassa. Eeroa on peloteltu kertomasta kenellekään. Mitä Eero voisi tehdä?**

4. Kaj 14 v. viettää paljon aikaa netissä. Yllättäen joku alkaa kopioida hänen chat-viestejään ja pilkata niitä, ja myös levitellä hänen valokuviaan yleisenä jakeluna suurelle ryhmälle. Mitä Kaj voi tehdä saadakseen apua tähän?

5. Elsa 12 v.on jatkuvasti huolestunut siitä, miten kotona menee. Vanhemmilla on jotain ongelmia ja se kuuluu ja näkyy. Pikkusisko itkee öisin ja Elsa hätäilee, mikä hänellä on eikä saa nukuttua. Läksyjäkään Elsa ei meinaa jaksaa enää tehdä, kaikki stressaa. Mitä hän voi tehdä tässä tilanteessa?

6. Emppu 13 vuotta on jatkuvasti väsynyt. Kavereita ei ole. Mikään ei kiinnosta. Läksyt jää tekemättä, kotona on mälsää, kukaan ei ehdi siellä olla hänen kanssaan, isä on töissä tai tekee kotona työasioita, isovelji harkoissa ja äiti muutti muualle. Empun mieli on maassa. Tuntuu ettei kukaan välitä. Keneltä Emppu saa apua?

7. Matti on muuttanut juuri uuteen kouluun. Hän ei tunne ketään ja häntä jännittää.
- a. Miten Matti voisi toimia?

- b. Miten sinä voisit toimia, jos olisit Matin luokalla?

KAVERIPIIRI KOULU VAPAA-AIKA
NUORISOTYÖNTEKIJÄT HARRASTUKSET

Keski-Espoon nuorisotila

http://www.espoo.fi/fi-Fi/Kulttuuri_ ja_ liikunta/Nuori_Espoo/Kivaa_tekemista/Nuorisotilat/KeskiEspoon_asukas_ ja_ nuorisotila_Sentteri

Kauklahden nuorisotila

http://www.espoo.fi/fi-Fi/Kulttuuri_ ja_ liikunta/Nuori_Espoo/Kivaa_tekemista/Nuorisotilat/Kauklahden_nuorisotila

Seurakunnat

<http://www.espoonseurakunnat.fi/web/toiminta/nuoret>
<http://www.espoonvapaaseurakunta.fi/>
<http://lahiseurakunta.net/>
www.espoohsrk.fi, www.espoonlahtihsrk.fi
<http://www.majakka.net/seurakunta/yhteystiedot/>
<http://kulmakivi.adventist.fi/>
<http://hos.fi/fi/espoo-ortodoksit>

Kirsi Hypén, kirsi.hypen@gmail.com, Humanistinen ammattikorkeakoulu

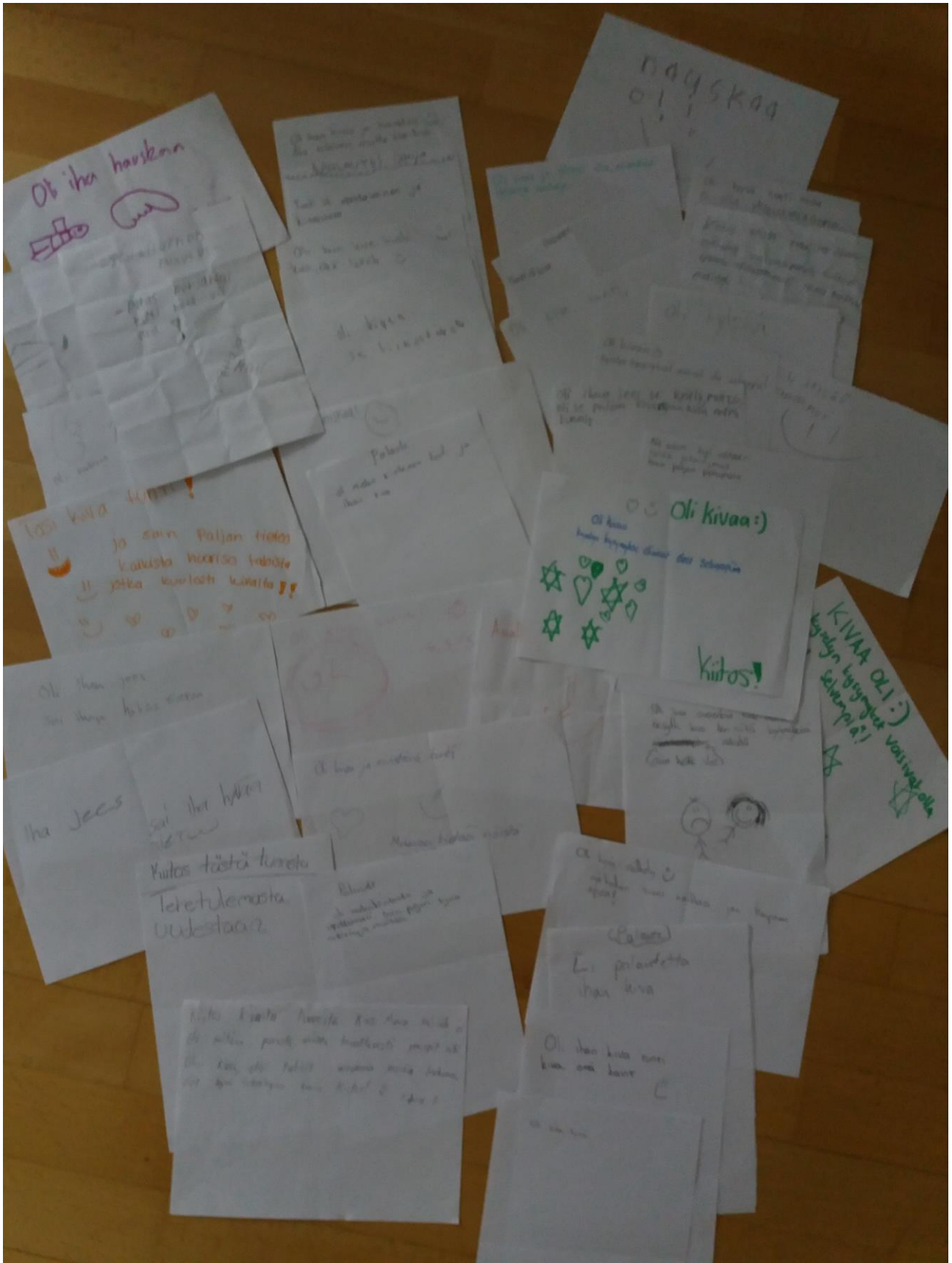

TUKEA &
NEUVOA

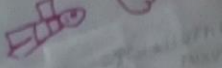
NUORILLE
ESPOOSSA

Tyttöjen talo	http://espoontyttojentalo.fi/
Poikien talo	http://poikientalo.fi/
Yesbox	http://www.espoo.fi/yesbox
Ohjaamo	http://www.ohjaamoespoo.fi/nuorille/
Helsinki Missio	http://www.helsinkimissio.fi/nuortenkriisipiste
Punainen Risti	http://www.punainenristi.fi/nuoret
Nuortenlinkki.fi	http://www.nuortenlinkki.fi/
Mannerheimin lastensuojeluliitto	http://www.mll.fi

Palveluohjaus, Koulumestarin koulu 7.10.2016

Oli ihana haastaa

nauskaa
oi!

loisi kalla kumpu!

ja sain paljon tulos
kavista haastaa tulos
jotka kurotti kurotti!!

Oli kivaa :)

Kiitos!

KIVAA OLI :)
hyvän hyönteis vastuu!

hei Jees

siis ihana haastaa

Kiitos tästä kuresta
teretulemasta
vubstaar

(Päivä)
L. pilaudetta
ihan ää

Oli ihana haastaa
kun on haast